

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT :
Parohiile : 200 Lei
Particularii : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

14 Ianuarie
1938

14 Ianuarie
1938

Ex. Săle I. P. S. Valeriu Traian Trentiu
respectuoase omagii: „Vestitorul”

Intru mulți ani Stăpâne!

Se împlinesc douăzeci și cinci de ani, un sfert de secol, de când I. P. S. Episcop al Orăzii, VALERIU TRAIAN, în Catedrala Blajului a primit în mod solemn toiagul de arhierie să păstorească turma lui Isus. Cu toate demnitățile bisericesti pline de răspundere prin care trecuse, își dădea seamă de uriașa sarcină ce i se încredinșase.

— E grea sarcina aceasta și mare va fi răspunderea înaintea dreptului Judecător.

„Știu nevrednicia mea și cunosc neputința mea, dar am cetit cuvintele S. Apostol Pavel: „dintre oameni luându-se, pentru oameni se pune, spre cele ce sunt către Dumnezeu (Ebr. V, 1). Și m'am rugat cu Psalmistul: „Înțelepțește-mă Doamne, ca să caut voia Ta, și să o păzesc pe ea cu toată inima mea“. (Ps. XVIII).

În alegerea Sa vede împlinită voința celui Prea Înalt. — „Când am intrat în cler, mi-am propus să fiu ascultător de mai marii mei și unde mă vor trimite să mă duc, fără de a judeca eu că unde ar avea s. biserică lipsă de serviciul meu. Și azi dau mulțumită bunului Dumnezeu că mi-a dat darul său și m'a ajutat să rămân totdeauna credincios acestui propus și să ascult de arhierul meu, chiar și atunci când mi s'a oferit un traiu mai ușor și mai bine dotat și am slujit unde am fost trimis, fără de-a alege sau a cere cândva vreo parohie sau vreun beneficiu. Și să nu mi se impute ca nemodestie sau ca și când aş vrea să mă laud — departe să fie un astfel de gând dela mine — dar pentru a se face arătat că Spiritul Sfânt este acela, care în biserică cea adevărată a lui Hristos pune Episcopi, mărturisesc pe față, în toată conștiința, că nici treapta înaltă a Episcopiei nu am căutat-o și n'am întreprins nici un fel de demers, pentru ca să ajung la această demnitate înfricoșată chiar și umerilor îngerești. Și dacă totuși peste orice vrednicie a mea, înălțat mă văd astăzi în ceala Voastră Preasfințiți Arhieriei, e că în dispozițiile Voastre am privit întotdeauna manifestarea voinții celui de sus“.

În aceste cuvinte rostite de Înaltul Ierarh în Catedrala Blajului cu ocazia consacării, se vedește cu prisosință o stare sufletească de îngrijorare pentru răspunderea uriașă ce-și luase și o îndatorire de conștiință aleasă ce-și fixase bine drumul ce are să bătătorească.

Căile Domnului sunt bine tâlcuite în dogmele și canoanele Bisericii și dacă învățătura sfântă nu te lasă ca să rătăcești în beznă e totuși atât de greu chiar și păstorilor ca să

urmeze drumul spinos al părăsirii tuturor deșertăciunilor lumești, dacă nu se dau cu tot sufletul voinței și înțelepciunii celui Prea Înalt.

Înalt Prea Sfinșitul Episcop al Orăzii a înțeles această mare taină dela început, din trecutul său de preot conștient și zelos și din pilda de vrednicie a înaintașilor mari în a căror viață a căutat să pătrundă. Născut dintr'o familie aleasă de preoți, crescut din fragedă copilărie în școlile Blajului unde fiecare lespede, fiecare colț suriu de zid vorbește de jertfe sfinte pentru Biserică și Neam, își închină și El viața Domnului și ridicării Poporului Său, așa cum învățase din experiență, pilde și carte.

Dumnezeu l-a învrednicit cu zile să-și împlinească gândurile și îndatoririle ce și le-a fixat. Realizările Înaltului Ierarh vorbesc despre străduințele Sale. Ridicarea vieții spirituale a clerului, asociațiile pii pentru irebunțile sufletești ale credincioșilor, școlile diecezane din eparhia Lugojului și Orăzii ridicate din inițiativa și obolul său neprecupețit, mulțimea de biserică durate din danile sale generoase vorbesc despre un suflet ce s'a dat cu totul pentru lățirea și întărirea credinței și pentru ridicarea neamului nostru.

Cu ocazia popasului luminos din 14 Ianuarie, când Înalt Prea Sfinșitul Episcop își întoarce privirea către mărețele realizări din cursul unui pătrar de veac, noi îi exprimăm toată dragostea, devotamentul și recunoștința noastră.

Prin înfăptuirile sale s'a înșiruit cu toată demnitatea în rândul marilor ierarhi făuritori ai tradiției noastre bisericesti de muncă și jertfă. Ctitoriile sale bisericesti și culturale vorbesc despre o râvnă tot atât de mare ca a episcopilor de fericită amintire Samuil Vulcan și Mihail Pavel, iar zelul său pentru ridicarea sufletească a poporului păstorit, ni-l impune ca pe un spirital frământat de gânduri bune, ce caută să ne apropie cu pași repezi de o eră nouă a Bisericii noastre, de o luptă spirituală pe un plan mai larg, într'un tempo mai accelerat și mai activ, în sensul marelui acțiuni catolice apusene.

Revista noastră, cu ocazia poposului sârbătoresc din 14 Ianuarie, urează Înaltului Ierarh ca Dumnezeu să-i păstreze râvna și să-i lungască zilele pentru ca să-și poată înfăptui toate visurile vieții sale de creștin și Păstor.

Intru mulți ani Stăpâne Sfinte!

„VESTITORUL“

ODĂ

ÎNALT PREA SFÎNȚITULUI Dr. VALERIU TRAIAN FRENȚIU EPISCOP ROMÂN-UNIT AL ORĂZII
CU OCAZIA JUBILEULUI DE 25 DE ANI DE EPISCOPAT

În ceriul senin al credinței,
Duratu-ți-au anii, Preasfinte,
Frumosul renume de glorie
Ce astăzi ni-l pun înaintea.

Un sfert de veac dus în zvâcnirea
De trudnică luptă și vieață,
Prin darul sfințirii de oameni,
Ce drum de'nălțare măreață!

Ce-s mutele pietre din Memfis,
Când moartea le'nalță în soare,
Iar umbra lor stearpă, nu-i cine
În treacăt grăbit, s'o măsoare?

Ce spune, în toamna târzie,
De dropii duioasa icnire,
Când cată în negura rece
Cărare spre nemărginire?

Icoane de trai și de fală
Din forfotul lumii deșarte,
Ce alături de apriga-ți vieață,
Nimicul și jalea le'mparte.

Din viul cuvânt al Scripturii,
Cu suflet de vajnic vlădică,
Putere scoți, vieață și milă,
Credință ce munții despica

Și fiilor cari prin nădejde,
În Tine își văd mântuirea,
Cu drag le'mpărțești mângăierea,
Lumina spe cer, nemurirea,

Prin „Mana cea vie“, prin Cruce,
Prin Roma, izvorul de soare;
Virtuți ce se adună în Tine
Ca apa de munte'n vârtoare.

Frățiile sfinte și multe
Biserici zidite prin sate,
Întreg seminarul îți cântă
Aceste convingeri curate...

Văpaia credinței străbune
Ce'n Blaj răbufnit-a năvalnic,
De neam trezitoare, prin vremuri,
Te are de pavăză, crainic.

Ci și Alba-lulia mândră
Vlădică român Te arată,
Ctitor de unire în țară,
Ce are'n Traian un zeu tată.

Iar școala română Te aclamă
Părinte, neajuns mecenate:
Oradea, Beiușul, prin Tine
Ajung înălțimi înstelate...

Dar vorba meschină și tâlcul
În fapte slăvite se frânge,
Cum flacăra'n vântul puternic
Se'ndoaie, se'nalță, se stinge...

Apostol, cu focul chemării
În goană de sfântă plămădă,
Preasfinte, doar ceriul mai poate
Să-ți pună azi lupta grămadă...

Noi veseli, sclipiți de mărirea
Ce azi ni se pune'naintea,
Cântând făurim o dorință:
Mulți ani fericiți, Preasfinte.

P. ION GĂRLEANU

Momentul luminos de acum 25 ani.

de Dr. N. BRÎNZEU
prepozit Lugoj.

Iată cuvintele, cu cari înregistram la „Cronica” primului număr al revistei „Cuvântul Adevărului” (1 Ian. 1913), numirea de Episcop a Exc. Sale Valeriu Traian Frențiu întâmplată în toamna anului 1912:

„În atmosfera războinică de azi ca un moment de pace binecuvântată, ca o lumină mult așteptată pe cerul înnourat al Bisericii noastre, se prezintă numirea noului episcop de Lugoj, a Ilustrității Sale Dr. Valeriu Tr. Frențiu. Providența divină a întregit șirul episcopilor români gr. cat. cu o persoană care e întruparea tuturor calităților cerute unui episcop, atât din punct de vedere general bisericesc, cât și din acela al diecezei Lugojuului.

Om tânăr, încă abia de 37 ani, absolvent al universităților din Budapesta și Viena, ca fost membru al Institutului sublimior sf. Augustin din Viena, dispunând de toate pregătirile pentru slujbă mai înaltă în Biserică; energie neobosită, caracter mai presus de toate preoțesc, inimă românească: iată persoana noului arhiepiscop, pe care de alăta vreme l-a așteptat lumea românească și dieceza Lugojuului. . . .”

Și arătam, că după condițiile de viață create Lugojuului de episcopul Vasile Hossu, această dieceză nu avea alta de dorit decât „un episcop de model, sub care prin aplicarea, respective folosirea celor moștenite dela marele antecesor, prin disciplinarea, unde va fi lipsă, a preoțimei, să înflorească viața internă a diecezei, să înceapă misiunea internă. . . . Pentru această chemare, principală în cazul de față, Provedința divină nu a putut afla o persoană mai vrednică decât aceea a Părintelui Dr. V. Frențiu.

„Ce privește viitoarea activitate extradiecezană a Ilustrității Sale, ce-i drept, până acum în misiuni mari n'a umblat, legături cu persoane n'a avut căci n'a căutat. . . dar ca o persoană simpatică tuturor cari l-au cunoscut, și ca om al datoriei, ce lasă el de dorit și în privința aceasta? . . .”

La fel de optimistă înregistra numirea Episcopului Frențiu revista „Cultura Creștină” dela Blaj (Nr. 19 din 10 Dec. 1912. Pe atunci aceasta era tribuna actualităților la Blaj), asigurând pe toți aceia cari nu au avut ocaziunea să-l cunoască până aci pe noul Episcop al Lugojuului, că „Păr. Frențiu poate să ajungă unul din cei mai de frunte arhieriei români și avem nădejdi întemeiate că va și ajunge”.

„Toate semnele arată că activitatea sa pastorală va urma, și în cadrele lărgite ale unei

I. P. S. Sa Episcopul Frențiu în 1913.

episcopii, calea întăririi vieții religioase, a „reînnoirii a toate în Cristos”. . . .

Punctul culminant al acestui lăuminiș deschis nouă în iarna anului 1912—13, a fost consacrarea de Episcop a Exc. Sale Frențiu, întâmplată la 1/14 Ian. 1913, în catedrala din Blaj. Cum spune reportajul din „Cultura Creștină” (Nr. 2 din 25 Ian. 1913):

„Limpeze și hotărât a amintit noul arhiepiscop Sionul românesc, a amintit neamul românesc, al cărui fiu și slugă credincioasă a promis că va fi. Cu modestie și nu cu vorbe mari a vorbit despre datorințele unui adevărat arhiepiscop român, în vremea de acum”. . . .

Iar la instalarea sa în scaunul dela Lugoj, urmată la 2/15 Febr. 1913, P. S. Sa Valeriu

adresându-se clerului și poporului din dieceză, a comunicat primul punct din programul său pastoral, prima condiție de viață creștinească pentru popor, așa cum o repelă în pastorală dată acum după 25 ani: *cultul Euharistiei!*

I. P. S. Sa Episcopul Frențiu în 1938.

Și în acest consemn și-a început binecuvântata activitate! O activitate, pe care la Lugoj curând a întrerupt-o și și în parte a stârnit-o marele războiu, dar care totuși a rămas memorabilă, fiindcă — putem spune — puternica desvoltare ce a luat după războiu dieceza Lugojului, s'a făcut în spiritul Exc. Sale Frențiu și în bună parte pe temeiurile puse de El!

Vom înșira aici câteva din înfăptuirile Exc. Sale la Lugoj:

1. A stăruit pentru *celebrarea zilnică a sfintei Liturghii*, lucru ce l-a făcut și Exc. Sa ca preot și apoi ca episcop. Astăzi am ajuns — har Domnului — acolo, încât așa ceva pare absolut natural, dar nu a fost totdeauna așa. Nici în Biserica Universală, decum în a noastră

Unită. Exc. Sa Frențiu a fost între cei dintâi preoți ai noștri, cari au adoptat această practică.

2. A luat măsuri pentru *ținerea regulată a predicilor în dumineci și sărbători*.

3. A luat măsuri salutare în ce privește *viața clerului*, introducând *exercițiile spirituale* pentru preoți.

4. A luat măsuri în interesul *catehizării școlare*, obligând pe preoți să prezinte spre aprobare, planuri de lecțiuni și inițiind o întreagă operă de studiere și aranjare a chestiunii catehelice.

5. A început trimiterea *pastoralelor arhieresci* către credincioși la sărbătorile mari, ceea ce până aci nu se făcea, decât, la rare ocazii de natură istorică.

6. A pus în funcțiune *Seminarul teologic*, a cărui înființare și edificare fusese obținută de marele său antecesor. A obținut *Școală normală română* pentru fete, prima în fosta Ungarie.

7. Pentru asigurarea intereselor materiale ale diecezei, cu institutele ei de învățământ a cumpărat *o moșie*, pe care după războiu vânzându-o, a întemeiat „*Fondul Disponibil al Diecezei Lugojului*“, fond dotat și cu altă avere economisită de P. S. Sa.

8. A sprijinit *presa bună* și propaganda culturală la popor, deschizând la Lugoj o *Librărie Diecezană*. Pentru creierea unei clase mijlocii a deschis la Lugoj un *atelier de ucenici* împreună cu internat. A preconizat și o *școală de cantori*, dar aceea încă nu a luat ființă!

9. A stăruit în toate direcțiile *Acțiunii catolice*, în special în ce privește organizarea *reuniunilor parohiale*, misiunile și pelerinajele.

10. În activitatea extrabisericească, Exc. Sa a fost un demn *apărător al drepturilor neamului*, atât față de Budapesta cât — mai ales — sub nefasta ocupație sârbească și sub Franzezi în anii 1918—19.

*

Iată cum s'a dovedit Exc. Sa Frențiu încă la Lugoj, un mare ierarh al Bisericii noastre! Iată pentru ce astăzi Lugojul sărbătorește împreună cu Oradea și din adâncul inimei îi urează Excelenței Sale Valeriu Traian: **întru mulți ani Stăpâne!**

Intemeietorul Academiei teologice.

Vieța și activitatea Arhierilor cari au ilustrat scaunul vlădicesc al episcopiei române unite din Oradea, sunt tot atâtea perioade glorioase din marele cadru al istoriei religioase, culturale și naționale ale neamului românesc. În seria acestor Arhierii nu este nici unul, de al cărui nume să nu se lege vreo înfăptuire de mare anvergură și de glorios răsunset pentru toată obștea românească. Dovadă instituțiunile culturale ctitorite, dezvoltate sau susținute, adesea cu mari sacrificii, de ei, cari au vărsat din belșug lumină asupra tuturor fiilor neamului și la focul cărora s'au desmorțit și s'au aprins atâtea energii creatoare, cari în lipsa acestor focare ar fi rămas în negura necunoașterii, firește, spre paguba neamului întreg. Seria acestor Arhierii atât de bine meritați o completează I. P. S. Sa Valeriu Traian Frențiu, un »vrednic urmaș al marilor înaintași«, a cărui aniversare de 25 de ani de episcopat o prăznuiește anul acesta întreaga noastră provincie bisericească. Istoria nepărtinitoare va încresta cum se cuvine toate realizările I. P. S. Sale, dintr'o perspectivă care va îngădui să fie cunoscute în întregul lor ansamblu, împreună cu roadele, cari nu vor putea lipsi.

În cadrul acestor rânduri ne ocupăm cu o singură realizare: întemeierea Institutului teologic. O realizare cu adevărat epocală, care încununează cu succes strădania infructuoasă a tuturor Arhierilor din trecutul de peste un veac și jumătate al acestei dieceze. Prin deschiderea acestui Institut teologic, I. P. S. Sa a curmat o anomalie dăunătoare intereselor religioase ce exista la noi. Avea aceasta eparhie școli, întemeiate și acestea tot de Arhierii, aproape de toate categoriile: liceu, școală medie, școală normală, școli primare. Ne lipsea, însă, ceea ce într'o eparhie este mai necesar, și care, dela firea sa, este o întregire a organizării canonice a unei eparhii: Institutul pentru creșterea clerului tânăr. Institut, care pentru importanța ce o are în cadrele unei eparhii, este ca și inima și creierul ei. Aici se formează sufletul viitorilor preoți care e bine să se facă sub ochii Arhierelui autorizat să propovăduiască învățătura mântuitoare de suflete. Insuși Mântuitorul a ținut strâns în nemijlocita sa apropiere în tot cursul activității sale pământești pe Apostoli, cari erau să vestească lumii adevărurile izbăvitoare. Arhierelul imprimă prin preoții săi timbrul creștinismului adevărat eparhiei sale. Arhierelul care nu are la dispoziția sa educația viitorilor săi colaboratori, ori câtă căldură și oricât interes față de nevoile sufletești ale credincioșilor puși în grija sa ar avea, va fi lipsit de difuzoarele necesare, ca să-și poată revărsa sufletul până în cele mai umile și mai îndepărtate cătune, neputând lua contact cu toți fiii sufletești decât pe cale mijlocită. Institutul teologic propriu face, ca serviciile

divine arhieriești să poată fi săvârșite cu fastul cuvenit acestora, fast exteriorizat în ceremonii cu profunde sensuri dogmatice. — Corpul profesoral al unui Institut teologic, compus din preoți cu pregătiri înalte, ca o corporațiune ce se ocupă eminentemente cu științe teologice, pune la îndemâna Arhierelui persoane de stoinice cari pot fi de ajutor în chestiuni administrative și în diversele dicasterii eparhiale (consistor, tribunal matrimonial, exactorat etc.).

Din aceste motive Biserica catolică totdeauna a dat deosebită atenție educației clerului. În timpurile cele mai vechi creșterea clerului s'a făcut în așa numitele școli episcopale, cari au funcționat lângă fiecare scaun vlădicesc. Conciliul Tridentin, (având în vedere pilda sf. Ignățiu de Loyola, care în 1552 întemeie un colegiu pentru educarea clerului german) dispune înființarea de Seminar în fiecare eparhie (Ses. XXIII. de ref. c. 18). Același lucru îl recomandă cu insistență și Conciliul nostru provincial întâiu (Tit. IX. c. I).

Considerând în particular stările din eparhia noastră lipsită de Seminar teologic până la venirea în fruntea ei a Exc. Sale Valeriu Traian Frențiu, (înțelegem sub Seminar, Seminarul propriu zis și școala teologică, cari numai imbinat dau noțiunea Seminarului prevăzut de canoanele bisericești), trebuie să relevăm meritul deosebit ce-l are cu înființarea acestuia. Merit, care în importanță și durabilitate întrece toate celelalte realizări din alte domenii, însemnate și ele, fără îndoială, și numeroase. Căci de pe o clădire colful vremii deslipește bucăți, ba o poate nimici de tot, rămânându-i încă câtva timp pomenirea, dar o instituțiune rămâne legată pe veci de numele aceluia, care i-a dat ființa.

Până la înființarea Seminarului teologic educația clerului nostru tânăr a trecut peste multe peripecții, zbuciumări, neajunsuri, ba chiar umiliri. În lipsă de Seminar am fost siliți să colindăm cu clericii noștri pela diferitele eparhii din fosta împărăție Austro-Ungară. Am avut în nu mai puțin de 12 Seminarii clerici: Roma, Viena, Lemberg, Budapesta, Tirnavia, Strigon, Calocsa, Blaj, Gherla, Uzhorod (Ungvarul de altădată), Sătmar, Oradea sem. latin.

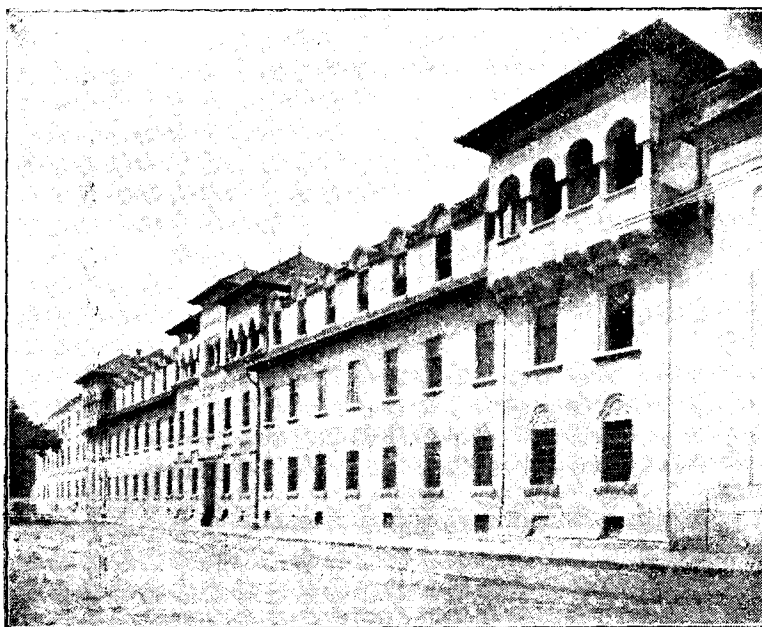
Nu este locul și timpul să facem reflexii asupra acestei stări, departe de a o socoti de normală și folositoare (cu toate că creșterea clerului în anumite locuri ca d. p. Roma, își are utilitatea sa supremă și necontestată). Nu ne putem însă reține de a nu aminti umilirea și tratamentul de care a avut parte clerul nostru tânăr, d. p. cu ocaziunea conflictului, încă în vie memorie, din Seminarul latin din Oradea, în a. 1912. Cazuri similare s'au petrecut și în alte Seminarii ungurești, fără să fi ajuns la desnodă-

mântul fatal, ca cel pomenit. Intre asemenea împrejurări concentrarea clerului tânăr acasă a fost cu dorită de toată suflarea românească unită, în frunte cu Arhierii. A fost aceasta dorința firească a fiilor de a sta aproape de părintele lor și a părintelui de a-și avea fiii sub ochi. Incercări s'au făcut ele mai multe, însă fără rezultat, fie din lipsa de dorință eficace și susținută cu tenacitate, fie, și mai ales, pentru vitregia timpurilor peste cari am trecut.

Părintele educației tineretului acestei eparhii, Ignatie Dărăbant, într'o cuvântare ținută către capitulari, în 11 Decembrie 1792, roagă pe aceștia să ceară »în corpore« delă împărăție o Teologie proprie. Ideea măreață capitularii o primesc cu aplauze. Singur

instalat în scaunul vlădicesc, la câteva luni deschide Academia teologică cu 2 cursuri (19 clerici) și 2 profesori. Treptat ridică numărul cursurilor la 4, iar al profesorilor la 5. În 30 Oct. 1924 teologia noastră își inaugurează cursurile în localul propriu, după ce în cei 2 ani precedenți a fost așezată în unele încăperi ale Seminarului mic.

Așa, și numai acum, s'a putut realiza desideratul ce a muncit gândul și dorința atâtor generațiuni. În-făptuire măreață, cu atât mai scumpă nouă, cari am dorit-o atât de mult și atât de demult! Pentru eparhia Oradea acest gest al Exc. Sale înseamnă împlinirea așteptărilor celor mai ardente. Odată cu deschiderea Seminarului și a Academiei teologice s'a început un

Seminarul român unit

prepozitul Gh. Fărcaș se împotrivesc planului episcopului. În urma acestui capriciu al lui eparhia noastră rămâne fără Teologie (Dr. I. Ardeleanu: Istoria diecezei române greco-catolice a Oradei-Mari. Blajiu 1888. II. p. 56). După încercările anterioare ale episcopului Dărăbant, rămase din cauze necunoscute fără rezultat, abia în urma conflictului pomenit între teologii români și latini din 1912, începe episcopul Demetriu Radu clădirea unui Seminar propriu. Clădirea însă, a cărei piatră fundamentală se pune în 1914, rămâne neterminată, în roșu, până ce Exc. Sa în 1924, cu o cheltuială de aproape 2 milioane de lei, o termină și în 30 Oct. al aceluiași an, o predă menirii sale nobile. Clericii până în 1919 sunt adăpostiți în Seminarul Leopoldin, iar cursurile le fac la Teologia latină. După întregirea neamului sunt trimiși la Blaj. Se prea poate, că aceasta ar fi rămas o deslegare definitivă a creșterii clerului nostru, dacă n'ar fi venit în fruntea eparhiei noastre Exc. Sa, atât de râvnic de înfăptuiri mărețe. Abia

nou capitol în istoria diecezei. Cu el deodată a început o adevărată regenerare a vieții morale-religioase a credincioșilor. Preoții ieșiți din acest institut, pătrunși de spiritul apostolic al întemeietorului și îndrumătorului lui, s'au afirmat după așteptarea celui care și-a pus sufletul la temelie. Roadele îmbelșugate în viața spirituală, zămislite și crescute pe urma activității acestor preoți, să fie mângâierea dulce a Arhierului nostru jubilent, mângâiere cari întrec orice mângâiere de altă natură!

Acest mic istoric n'ar fi complet, dacă n'am mai aminti și un amănunt în legătură cu deschiderea acestui Institut. Amănunt, care arată grija deosebită ce o poartă Exc. Sa învățământului teologic nu numai al eparhiei noastre, ci al întregii noastre provincii bisericesti. S'a îngrijit anume cu mână largă de manuale teologice, a căror lipsă a stânjenit atât de mult progresul clericilor în științele teologice. Grație acestei sollicitudini părințești azi avem aproape toate manua-

lele teologice în românește: Morală, Pastorală, Drept canonic, Istorie bisericească (un volum acum ieșit de sub tipar), toate tipărite pe cheltuială proprie. Gest de adevărat Mecena, care e de prisos să fie comentat! Iată cum poate un Arhiepiscop de concepții înalte în scurtă vreme să suplinească lipsa mai multor decenii, chiar a unui veac și mai bine!

Daniile materiale pentru înzestrarea și susținerea Seminarului ar forma și ele un lung pomelnic. (Salariizarea profesorilor, când încă nu erau luați în bugetul Statului, donațiunea unei ferme și pământ arabil, și câte altele făcute, dar de pușini știute!).

Nici nu se poate închipui de altfel deschiderea

unei instituțiuni atât de importante, fără o inimă largă, înțelegătoare a profundelor ei rosturi și fără o pungă larg deschisă. Spre norocul acestei eparhii Exc. Sa le are pe amândouă.

Socotind toate acestea:

Eparhia Oradea se simte în mod deosebit îngrijită de Dumnezeu prin venirea la conducerea ei a Excelexenței Sale și se simte fericită de a-L sărbători în hotarele Sale cu prilejul împlinirii alor 25 de ani de Arhipăstorie. Și suntem siguri, că posteritatea recunoșcătoare va și eterniza cu demnitate memoria întemeietorului celei mai însemnate instituțiuni diecezane.

Gh. Barna.

I. P. S. S. Episcopul Valeriu Traian și Școala Normală Română Unită din Oradea

In anul 1920, al doilea dela Unire, situația Școlii Normale Române Unite din Oradea, după o vorbă a poporului nostru, stătea pe gheață. Prin generozitatea episcopului Demetriu Radu, clădirea ei din str. D. Cantemir, unde o adăpostise pe vremuri, fu cedată în mod provizoriu pentru liceul „Emanuil Gojdu”, creat în pripă ca să satisfacă trebuințele școlare urgente din aceste părți iar școala noastră fu adăpostită în Seminarul Român Unit.

In această situație o găsi D-l Onisifor Ghibu, secretar general al resortului Instrucției sub Consiliul Dirigent. După o inspecție făcută la noi în acest an, dânsul vede lacururile în felul următor:

— La Oradea-Mare va trebui să facem neapărat o școală normală mare de stat, cu două secții, pentru băieți și pentru fete, în localul școlii de cadeți, care va trebui cerut în acest scop dela Onor. Minister de Războiu. Liceul de fete actual va rămâne numai cu cursul inferior, având cursul superior trifurcat: liceu, școală normală și comercială. Școala normală de băieți confesională, care n'are nici local potrivit, nici aranjament, nici profesori, nici elevi și nici perspective de înfrământare, va trebui să înceteze. In baza unui acord cu Ordinariatul, pe profesorii ei îi vom trimite în Vechiul Regat pe un timp oarecare ca să învețe românește.¹⁾

Neapărat că d-l Onisifor Ghibu exagera stările de aici. Avea dânsul nu știu ce cu școlile unite pe care le doria pe toate desființate. Așa, în același raport, doria înstreinarea destinației Seminarului Român Unit din Oradea, în care vroia să așeze Școala de Arte și Meserii și la fel plănuia ca cele două școli normale greco-catolice din Gherla să fuzioneze

în o mare școală normală de stat, după ce, după a Domniei Sale părere, „nu se pot desvolta nici decum”.

Lucrurile trebuiesc puse puțin la punct. Școala noastră avea local în str. D. Cantemir, dar în acesta D-l O. Ghibu vroia să mute Seminarul. Avea și profesori cari știau românește. Petre Tămădian, directorul școlii și Cornel Sabo erau autori de manuale didactice românești încă de sub dominația ungurească, iar ceilalți doi mai tineri: Petru Fodor și trecuse examenul pedagogic sub dominația română la Universitatea din Cluj, Ambrosie Ilușiu urmasa liceul la Beiuș, teologia la Blaj și Oradea, iar conservatorul în parte la București și apoi sub dominație românească la Cluj. Lucruri banale, dar care pentru clarificarea cauzei trebuiesc precizate.

Vederile D-lui Onisifor Ghibu, în întâii ani de după Unire au prins și în alte cercuri și forurile noastre bisericești au trebuit să facă mari eforturi pentru ca în România întregită să creeze o stare de drept școlilor istorice ale Bisericii noastre.

Deci situația Școlii Normale, în 1922, când I. P. S. Episcop Dr. Valeriu Traian Frențiu veni la Oradea, nu era de loc surzătoare. Vechea școală de învățători a Orășii care dăduse multe generații de dascăli harnici pentru întreaga frontieră a etnicului nostru din spre Apus trebuia să treacă prin o serie largă de transformări, pentru ca să poată primi spiritul de organizare al școlilor normale din Țara Românească.

In noua ipostază trebuiau câștigate aici trei lucruri foarte importante:

1. Păstrarea școlii în slujba Neamului și Bisericii noastre.
2. Câștigarea unei situații de drept pentru istorica instituție românească.
3. Lărgirea cadrelor școlare dela sistemul pre-

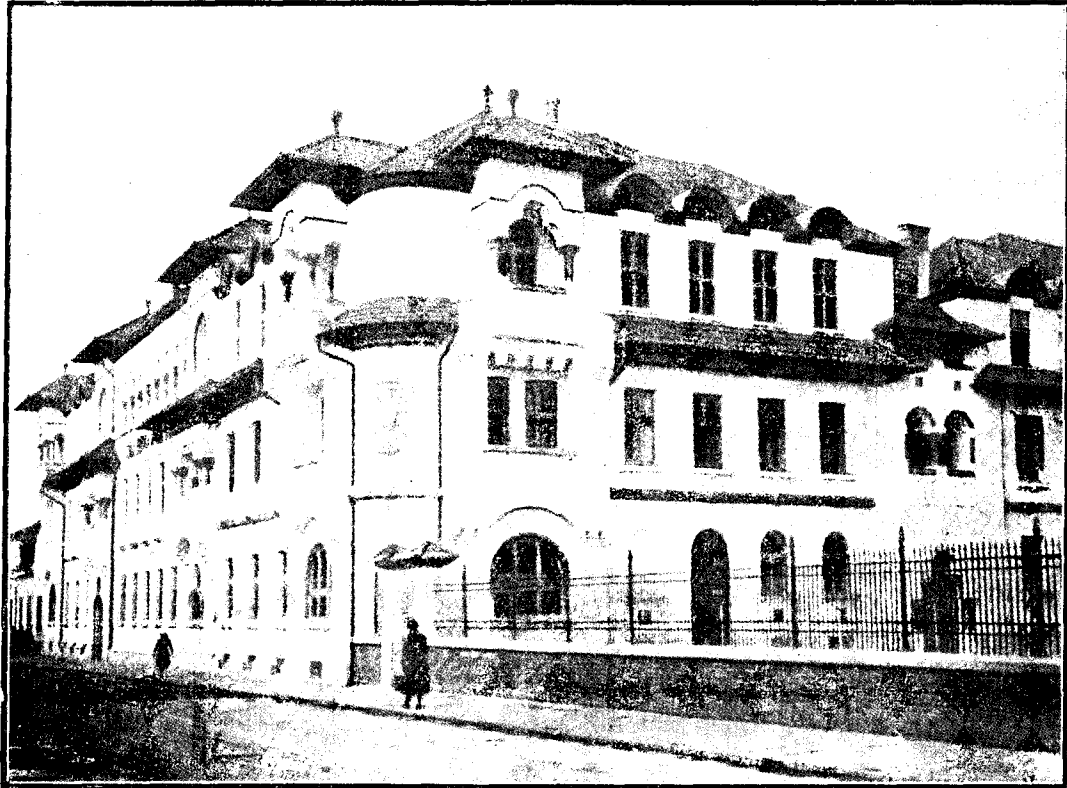
¹⁾ Vezi: O. Ghibu: Raport adresat Șefului Resortului Cultelor și Instrucțiunii publice al Transilvaniei etc., publicat în „Școala și Satul” an. IV No. 1—2, pag. 9, 1934.

parandial cu patru clase, la organizarea școlilor normale din Vechiul Regat și apoi România întregită cu 6, 7 și apoi cu 8 clase.

I. P. S. Episcop, cu spiritul său optimist nu se îngrozi în fața greutăților, ci începu lupta pentru a păstra și desăvârși ceea ce-i lăsaseră înaintașii, chiar și atunci când trebuia refăcut din temelii.

Ii trebuia un corp didactic pentru școla normală modernă. Nu se sperie de cheltuieli. Tinerii sărăcuțicioși ai Diecezei fură trimiși la universitățile din București și Cluj, pentru ca să se pregătească în

gerea frunțașilor conducători ai Țării. Fanatismul pentru opera mare în slujba căruia se puse, îi dădu puteri pentru ca să se facă ascultat și aici. Prin convorbiri și memorii, care arătau dreptatea cauzei pentru care lupta, reuși să convingă și să aibă rezultate. Prin contractul din 24 Septembrie 1932, încheiat între Episcopia Română Unită din Oradea și Statul Român, ratificat prin jurnalul Consiliului de Miniștri din 10 Martie 1933, școalei noastre i se recunosc vredniciile trecutului și fu trecută cu drepturi similare în rândul școlilor secundare confesio-

Scoala Normală Română Unită. ctitoria Episcopului Frențiu

vederea unei noi ascensiuni în viața Institutului Său, pe care-l întrezărea.

Era necesară o lărgire a clădirii. Nu se grăbi. Lucrarea trebuia făurită în piatră, pentru ca să înfrunte veșnicia. Mai cărpoci pe ici pe colea vechiul zid, așa cum reclamau trebuințele momentane, iar în 1934 găsi plinită vremea să dărâme balastele trecutului ce stăteau în calea planului Său și cu jertfe uriașe, pentru jubileul de 150 de ani al școlii, să dureze în locul fragilului zid al vremilor de odinioară, un palat cu proporții mărețe, în care avem de acum să lucrăm nestânjeniți la făurirea sufletului românesc și creștin din România întregită.

Realizările de mai sus stăteau în strânsă legătură cu puterea de muncă și spiritul Său de jertfă. Acestei îndatoriri răspunse cu toată dragostea. Mai trebuia făcut însă ceva, ce era în funcție de înțele-

nale istorice, cari au fălțit un stindard național de luptă și conservare etnică în fosta monarhie austro-ungară. Situația de drept a institutului prin aceste acte era din nou creată.

I. P. S. Episcop nu și-a uitat nici de elevi. În deosebi asupra lor s'a înclinat generozitatea sa largă. De altfel tot ce s'a făcut aici s'a creat pentru ei. Trebuiau procurate însă și surse mai largi de adăpost și traiu pentru copiii săraci ai nației românești, ce alergau la noi pentru lumină, flămânzi după binefacerile cărții. În anul 1928, înalt Prea Sfințitul dă un nou etaj Seminarului Român Unit și transformă vechea aripă unde se afla găzduit internatul normaliştilor, iar prin actul din 11 Februarie 1933, pune la dispoziția Institutului un teren agricol de 104 jug. cat., cu toate acareturile necesare unei ferme de exploatare modernă. Din bunurile celor produse aici

se împărtășesc în parte largă și elevii dela școala normală, ușurându-li-se în mod considerabil condițiile de trai.

Inalt Prea Sfințitul Episcop e mulțumit de munca și energia ce a prestat pentru această școală și de aceea, cu tot dreptul, ține să fie informat de aproape de activitatea ce se desfășoară între zidurile ei. Prin vizite dese, cercetează mersul educației și instrucției, ascultă cu atenție doleanțele conducătorilor, completează acolo încă unde e lipsă de noi înzestrări, critică scăderi, relevă și răsplătește merite, făcând să fie simțită dragostea și atenția sa largă pentru cea mai de seamă instituție culturală românească

ce s'a clădit la Oradea în era românească de după Unire.

Pentru cei care ar interpreta rândurile acestea ca simple elogii pentru o sărbătoare, mai dau o simplă informație mult grăitoare. Inalt Prea Sfințitul a găsit aici o școală modestă cu patru profesori și o mână de elevi, iar azi, la împlinirea celor 25 ani de păstorire îi aduc omagii și-i exprimă recunoștință un corp didactic de 20 profesori și 450 elevi; dela școala normală și cea de aplicație.

A găsit-o pe ghiață și-a cimentat-o pe temelii de beton armat,

V. BOLCA

Ctitor de muzică bisericească.

Muzica dă suflet universului, aripi gândirii, avânt închipuirii, farmec tinereții, viață și veselie tuturor lucrurilor (Platon).

Așa fiind — și așa este — e explicabilă deosebita îngrijire pe care Biserica Romei, unica Biserică adevărată, o dă acestei arte atât de însemnate.

Papa Pius X i-a închinat un »motu proprio« deosebit, fixând câteva principii de orientare generală.

Muzica sacră, zice nemuritorul pontif, ca parte integrantă a liturghiei solemne, are același scop general: slava lui Dumnezeu, sfințirea și zidirea credincioșilor. Ea contribuie la sporirea frumuseții și strălucirii ceremoniilor bisericești, așa că slujba ei de căpetenie e să îmbrace cu melodia convenită textul liturgic ce se spune pentru înțelegerea credincioșilor, încât țelul ei propriu e de a da mai multă tărie textului însuși, pentru ca, prin acest mijloc, credincioșii să fie îndemnați la mai multă evlavie și să se pregătească a primi mai bine roadele harului, proprii chivernisirii prea sfintelor Taine.

În continuare, S. Părinte arată că Muzica sacră trebuie să aibă, într'o măsură mai mare, însușirile proprii liturghiei: sfințenia, bunătatea și universalitatea.

Urmând acestor înalte povești, I. P. S. Sa, iubitul nostru chiriarh a constituit un comitet, care să fixeze în mod autentic glasurile bisericești moștenite dela vechii și marii noștri cântăreți de strană. În fruntea acestui comitet e Il. Sa Dr. Gh. Miculașiu, vicar episcopesc, prepozit capitular, protonotar apostolic »ad instar participantium«, etc. ca unul care din copilărie și-a însușit glasurile bisericești dela rerumitul cântăreț Vasile Cioara. Pe note le-a fixat d. profesor Mihai Sălăgian, unul din cei mai distinși elevi ai acestui cântăreț. Glasurile astfel fixate le tipărește I. P. S. Sa. Astfel eparhia primește o îndrumare precisă și în ale cântărilor.

Tot râvna pentru podoaba casei Domnului l-a făcut pe I. P. S. Sa să îmbrățișeze cu toată căldura

noul curent muzical care tindea să introducă și în cântarea bisericească a Românilor, orga și alte instrumente muzicale. Această inovație e de mare însemnătate. Ce nu poate exprima în deajuns graiul și glasul omului, poate instrumentul; acestea împreună, ca pe aripi de îngeri, transportă sufletele credincioșilor la treptele Celui de sus și caută să-i aducă convenita închinare, izvorită din inimă. Cu deosebită satisfacție trebuie să înregistrăm faptul că noul curent a prins rădăcini puternice nu numai în orașe, ci și la sate. Din punct de vedere educativ, acest curent, deși foarte întârziat, va aduce pentru neamul românesc aceleași rezultate binefăcătoare ca și la alte popoare. Din această atmosferă sfântă, și-au luat mărșele lor sboruri genii muzicale ca: Palestrina, Verdi, Rossini, Perosi, Mozart, Haydn, Schubert, Beethoven, etc. Se știe doar că Biserica Romei e marea ocrotitoare a științelor și a artelor (Ecclesia scientiarum et artium).

Aceasta l-a determinat, de sigur, pe I. P. S. Sa să patroneze și asociația corală »Unirea« ce și-a înscris, ca program de activitate, afirmarea deplină a noului curent muzical. I. P. S. Sa încurajează extraordinar de mult această asociație, dând membrilor ei puțința de a concerta la Roma și în alte orașe ale Italiei; de asemenea să întreprindă însemnate turnee muzicale în țară la: București, Craiova, Blaj, Lugoj, Arad, Sighet, Satu-Mare, Carei, Șimleu, Beiuș etc.

I. P. S. Sa a avut atențiune deosebită și pentru Școala de educație muzicală, formată în cadrele Corului catedralei S. Nicolae, asigurându-i timp de patru ani, cât a funcționat această Școală, local, încălzire, luminat și alte ajutoare. Numai așa s'au putut organiza în acest colț de țară concerte simfonice, reprezentațiuni de opere, coruri, orchestre ce au fost nespuse elevații sufletești.

Dărnicia chiriarhului, însă, nu s'a oprit aici. Ea a găsit mijlocul de a înzestra cu instrumente de suflat și de corzi Școala normală de băieți din Oradea și

liceul de băieți din Beiuș. Fanfarele acestor două școli au înălțat atâtea solemnități și-au obținut atâtea premii și înalte recunoștințe. La deosebi trebuie remarcate succesele orchestrei simfonice întemeiată de d. Prof. Ambrosie Iluțiu cu elevii Școlii normale, succese care au adus cele mai calduroase elogii atât iscusicului conducător, cât și finerilor debutanți.

Evident, I. P. S. Sa n'ar putea simți și cu atât

mai puțin aprecia și încuraja muzica, dacă n'ar fi o personalitate din cele mai armonioase. Omul, care n'are în sine muzică, pe care nu-l mișcă armonia, are simțirea opacă, cum e întunecul nopții, și sufletul arid ca și deșertul. Sufletul I. P. S. Sale însă își găsește unica desfătare, recreare și înălțare în frumos, în artă, această strălucire a adevărului (splendor veritatis), după cum a definit-o S. Toma de Aquino.

Prof. Fr. Hubic

I. P. S. Sa Episcopul Frențiu și Reuniunile de pietate

„A sosit plinirea vremii. Credincioșii cer pâine, doresc o vieață sufletească mai vie, mai intensivă. Noi suntem datori a le deschide drumul la vieața cea adevărată, la Sf. Euharistie. A sosit deci vremea Apostoliei Euharistice . . .”

Cu aceste cuvinte de cald îndemn, I. Preasf. Vlădică Frențiu în anul descălecării sale la Oradea se îndreaptă către veneratul cler diecezan, spre a-l porni la muncă pentru dezvoltarea vieții euharistice în sufletele nouilor enoriași, adăugând că Euharistia „e o condiție de vieață a Bisericii”, căci în Sf. Euharistie bate inima ei, acolo petrece mirele ei dumnezeesc, cu care — în interesul vieții sufletești — toți credincioșii trebuie să fie într'o necurmală și strânsă legătură. Această legătură preoții sunt chemați să o înfăptuiască. Drept aceea îi îndemna să între în *societatea preoților Adoratori*, înpământenită la noi de însuși I. P. S. Sa pe când era episcop al Lugojului și dându-i aprobarea de a se desvolta în clerul românesc prin decretul din 25 Iulie 1915.

Această societate a găsit în I. P. S. Sa nu numai un însuflețit membru, ci ca întemeietor s'a silit s-o ducă la cea mai frumoasă înflorire, în întreaga provincie mitropolitană, stăruiind să se răspândească în toate diecezele. Din ce suflet pornea apoi această stăruiță, e ușor de înțeles dacă celim cea dintâi epistolă pastorală, dată acum, 25 de ani în urmă, în care propune vieața euharistică tuturor, ca o condiție de existență. „Să ne întărim sufletele cu singurul și cerescul nutremânt, cu acela pe care ni l-a lăsat Domnul ca prin testament, înainte de moartea Sa pe cruce, cu Sf. Euharistie”. Și cerea, ca anul ce începe să-l declare fiecare de an euharistic „și cu sfințenie să ne silim ca în fiecare zi, să înaintăm în dragostea noastră către Isus euharisticul”.

Intreaga pastorală e tălmăcirea acestui program precis: Să trăim vieața euharistică. În

dorul de a vedea acest lucru împlinit cât mai curând, n'a scăpat nici un prilej de a recomanda credincioșilor vieața euharistică fie prin scris fie prin graiu viu, dar mai presus de toate a propovăduit aceasta cu fapla, cu vieața proprie.

Pentru a ușura munca clerului întru a aduce pe credincioși la cuminecarea deasă, cere însăși preoților vieața euharistică și le recomandă Reuniunile evlavioase ca cele mai bune pepiniere pentru a recolta suflete îndrăgostite de Isus din slântul chivot. În acelaș an 1922, la 11 Iunie, pe când laudă activitatea Reuniunii Sf. Maria din Oradea și Beiuș, singurele cari existau la sosirea I. P. S. Sale în dieceza Orăzii, își arată dorința ca astfel de reuniuni să se înființeze în toate parohiile. Semnalul odată dat, sprijinul făgăduit din partea episcopului, cine va mai putea opri avântul Reuniunilor evlavioase? Sinodul diecezan de patru ani mai târziu, găsește că reorganizarea acestor Reuniuni, e o chestie de primordială importanță și se ocupă de ele cu toată sollicitudinea, discutându-se și redactându-se definitiv, statute pentru Reuniunea Mariană, Societatea Sf. Pavel, Reuniunea de Misiuni și Asociația preoților adoratori.

Imprejurări fericite au făcut ca să i se ceară aprobare și pentru alte asociațiuni evlavioase neexistente în dieceză.

Vlădica Frențiu, după judecată ponderată, a dat cu bucurie aprobarea înființării lor și în dieceza Orăzii. Așa s'a întâmplat cu Societatea Preasf. Inimi a lui Isus, cu Congregația Terțiarilor Franciscani și Augustinieni și cu Apostolatul Bolnavilor. Iar schematismul din 1934, adecă după 13 ani de pastorație vigilentă a I. P. S. Sale, arată că în dieceză se află: A. G. R. U. 59 de organizații cu 3503 membri; Congregații Mariane 1 cu 115 membri; Reuniuni Mariane 125 cu 8232 membri; Asociații de ale Preasf. Inimi 40 cu 2680 membri;

I. P. S. Sa ca protopop tânăr

Reuniuni de ale Rozarului 31 cu 1485 membri; Reuniuni de ale Sf. Anton 5 cu 247 membri; Reuniunea Sf. Pavel 1 cu 150 membri; Congregații de Terțieri Franciscani 5 cu 99 membri; Apostolatul Bolnavilor, un secretariat național în Parohia Catedralei cu 150 membri; în total deci 266 organizații evlavioase cu 16.761 de membri. Ce armată strașnică de sullete euharistice, îndrăgostite de Biserică și de viața supranaturală.

Nu trebuie să ne scape din vedere apoi, că

I. P. S. Sa Vlădica Frențu, a dat atenția cuvenită Ordinilor călugărești, cari la felul lor sublim de a urma pe Cristos pe calea sărăciei de bună voie, a curăției fecioarești și a ascultării, adaugă muncă conștiințioasă și desinteresată în slujba mărturii sufletelor, potrivit regulilor cinului lor.

I. P. S. Sa Vlădica Frențu aduce în dieceza în anul 1924 pe Părinții Augustinieni asumpționisti și le încredințează conducerea internatului Pavelian de băieți din Beiuș.

Nu după mult, Surorile Oblate asumpționiste luau direcțiunea internatului de fete din Beiuș. În anul 1925 Frații Școlari ai sf. Ioan dela Salle, renumiți pentru pedagogia creștinească ce o au în educarea tineretului, vin ca pedagogi în Seminarul din Oradea. Trei ani mai târziu, vin în dieceza Orăzii, Părinții Franciscani Români și iau spre păstorire mai multe comune în frunte cu Drăgeștii, devenit azi centru de pelerinaj românesc în Bihor, iar în anul 1930 călugărițele Notre Dame de Sion deschid în Oradea un institut model pentru educarea fetelor. Azi au liceul complex cu drept de publicitate și elevele din școala lor au făcut totdeauna cinste institutului și Vlădicului care a luptat pentru înființarea lui în Oradea. Așa că dieceza Orăzii, are cele mai multe institute călugărești și mai bine organizate pentru munca apostolică, în sânul bisericii noastre. I. P. S. Vlădica Frențu poate fi felicitat pentru largul duh de înțelegere cu care a chemat la lupta lui Hristos pe acești ostași ai Domnului. Poate fi mândru că în dieceza lui se dezvoltă, datorită Reuniunilor evlavioase și ordinilor călugărești, o viață de intensă pietate și de adâncire a creștinismului nostru roman. P. F.

In slujba educației

În anul acesta se împlinesc 25 de ani, de când I. P. Sa Episcopul nostru a primit prin sfânta consacrare darul apostolatului.

E mare lucru să fii episcop în biserică lui Hristos. E mare dar dela Dumnezeu, când în acest sfânt apostolat poți împlini 25 de ani. Un sfert de veac să fii ministru într'un aparat de guvernământ, prin care Mântuitorul continuă opera mântuirii noastre. Ministru al unei împărății, care și calculează vârsta cu miile de ani, care e prezentă la nașterea și moartea statelor, și care va supraviețui tuturor făpturilor pământești, fiindcă Domnul a voit așa.

Noi cei mai mici dintre fiii I. P. Sale nu cunoaștem toate realizările celor 25 ani, fiindcă n'am avut norocul să fim de față. Cunoaștem însă sufletul și inima

I. P. Sale și astfel ușor putem înțelege, că totdeauna a fost la înălțimea chemării sale.

Nu aveam Academie teologică înainte de 1922. Lipsa ei s'a simțit totdeauna. Importanța covârșitoare a unui institut propriu pentru formarea clerului n'a contestat-o nimeni. Și ce bucurie am simțit în sufletul nostru, când cu puțin după sosirea I. P. S. Sale la Oradea, l-am văzut înființat și organizat. Și ce bucurie simțim azi, când auzim atâtea lucruri bune săvârșite cu adevărat entuziasm de către tinerii preoți formați în acest Seminar. În istoria eparhiei noastre acest fapt constituie piatră de hotar.

Avem credincioși foarte felușiți. Pe unii îi aduce la sfintele liturghii dorința internă de a fi mai aproape de Mântuitorul. Pe alții porunca. Avem însă și de aceia

care așteaptă de la biserică o direcție sufletească, pe care li-o îmbie arta. În stragerea la sfintele slujbe a acestor din urmă are I. P. Sa multe neplăceri. Toată lumea cunoaște ce s'a făcut în catedrala noastră începând din 1922. Aducerea măiestrului Hubic la Oradea, zidirea corului, organizarea lui cu orchestră sunt realizări, care au atras la catedrală nu numai pe cei indiferenți dintre ai noștri, dar și pe mulți de altă credință. Clopotele sonore, odăjdiiile scumpe, corul cu orchestră, slujbele solemne și splendida capelă din palatul episcopesc, ne vorbesc despre un episcop iubitor și sprijinitor de artă.

În 1922 un biet student se gândea să intre în clerul diecezan. Avea însă pe lângă alte necazuri, și doi orfani în cărcă: copiii fratelui căzut în războiu. Pe aceștia îi creștea din micul său salariu de funcționar. Dacă intra în seminar, cine era să câștige pâine pentru acești bătuți de soarte. Și a luat inima'n dinți și s'a dus la Episcopul. I-a spus că vrea să intre la teologie, n'are însă cine să-i îngrijească orfanii. Mare fu mirare studentului, când Episcopul i-a comunicat, să intre liniștit în Seminar, căci are dânsul o soră, care se va îngriji de azi înainte de orfanii lui. Și sora I. P. Sale, de fapt, a fost o adevărată mamă pentru acești orfani. E un fapt divers acesta și poate neînsemnat pentru alții. Mie însă, mi-a lăsat impresia, că ni-a venit un episcop plin de caritate creștinească.

E în firea noastră să ne ocupăm de ceea ce ni-e drag. O biserică curată, bine înzestrată, un altar frumos, ne îndreptățeste să credem, că aici slujește un preot, care intră des în sanctuar, petrece acolo mai mult timp, vede tot ce este și mai ales ceea ce lipsește. Dragostea față de biserică e piatra de încercare a chemării preoțești.

Sub acest raport, nu avem decât cuvinte de recunoștință față de Episcopul nostru. Frumos lucru

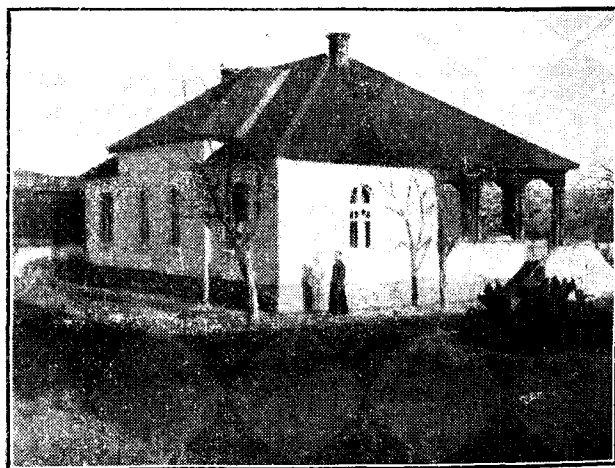
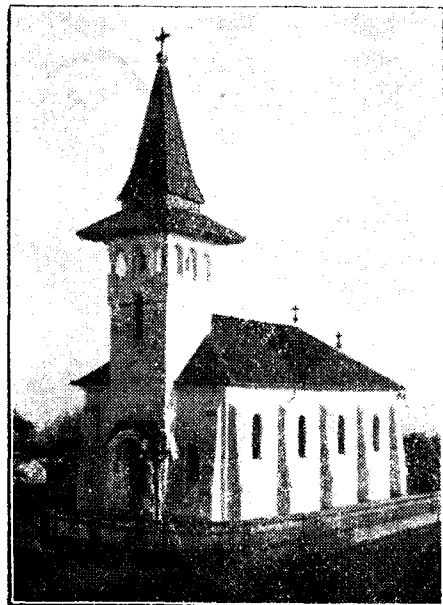
este să zidești case Domnului și Dumnezeuului nostru. Multele biserici la zidirea cărora a contribuit, casele parohiale cumpărate sau edificate, frumoasele instituții diecezane ridicate, servesc la întărirea sfintei credințe catolice și ne spun că Episcopul nostru dă foarte puțin pentru sine și foarte mult pentru alții. Știm, că a zidit multe case Domnului, spre veșnica Lui slavă.

Bisericile noastre mare parte și azi sunt atât de rigide. Nu banii lipsesc; iubirea altarului lipsește. Pentru ce bisericile și capelele ordinilor religioase dela noi sunt atât de atrăgătoare? Casa Domnului din Blaj e un odor scump. Capela asumpționiștilor din Beiuș la fel. Altarele la care slujesc fiii sf. Francisc, ai sf. Vasile și ai sf. Ignățiu sunt curate și frumoase. Ornate multe și curate. Lingerie albă ca neaua. Vase sacre prețioase. Altarul la înălțimea chemării sale: de-a fi adăpostul Ziditorului și Judecătorului nostru.

Idea I. P. S. Sale de a împământeni ordinele religioase în eparhia noastră a fost mai mult decât minunată. Ne servesc de exemplu în ce privește zelul pentru casa lui Dumnezeu, ne dau pildă, cum trebuie propovăduită doctrina curată și morala sfântă a bisericii noastre. S'a dublat în eparhia noastră conștiința catolică, de când avem ordinele religioase. Pentru realizarea aceasta i se cuvine Episcopului jubilant omagiile oamenilor de bine.

Rândurile aceste de recunoștință n'ar fi complete, dacă s'ar omite preocuparea cea mai de frunte a episcopului nostru. În 1927 a început să și cheme preoții la exerciții spirituale. De atunci se țin în fiecare an. Exercițiile spirituale le știe aprecia numai acela care cunoaște imensitatea jertfei adusă de Mântuitorul pe Golgota.

Exercițiile spirituale au menirea să aprindă în sufletele preoților dragostea față de Isus. Curățesc sufletul, întăresc credința, trezesc conștiința, stimulează voința preoților în direcția trasată de Hristos. În aceasta consistă importanța lor covârșitoare. Sunt convins, că în această privință Episcopul nostru a împlinit cea mai scumpă dorință a Mântuitorului.

Biserica și Casa parohială din Păulești, ctitoria Episcopului Valeriu Traian Trențiu

Din parte-ne dorim, ca Bunul Dumnezeu, să i hărăzească Episcopului nostru viață lungă, căci mai sunt multe de făcut la noi. Orașele cu școli secundare din eparhia noastră așteaptă un Mecena, un ctitor de internate pentru copiii noștri. Sunt prea multe primejdii care-i pâdesc, departe de casa părintească. Institutele noastre de creștere au menirea sfântă de a-i salva, de a păstra în ei tot ce au bun dela părinți, de a-i ține la datorie, de a-i face oameni cinstiți.

Ne doare sufletul când ne gândim, că noi nici după 21 de ani nu avem un cotidian al nostru. Nu pentru că să avem unde ne hărțui și batjocori unii pe alții, ci să avem un organ al demnității noastre, din care să ne cunoască datoriile noastre și trecutul nostru glorios. Să Jea Bunul Dumnezeu ca I. P. S. Să sa poată contribui și la împlinirea acestor dorințe.

Ioan Cadreanu

— Păstorului nostru —

Cu un sfert de veac în urmă, în 14 Ianuarie 1813, se desfășura în istorica catedrală a Blajului, o ceremonie fastuoasă. Blajul îmbrăcase iar haina de sărbătoare și anelelor sale avea să se mai adaugă o pagină în care să fie încrustate clipe de nepetitoare amintire. Intr'o atmosferă înălțătoare străbătută de fiorul sărbătoresc, blașul Mitropolit Victor Mihaly de Apșa asistat de P. P. S. S. Episcopi Demetriu Radu de Oradea, și Vasile Hossu de Gherla consacră întru Episcop pe tânărul și animatul vicar Dr. Valeriu Traian Frențiu, în urma decretului împăratului și a bulei papale, prin cari este »ales dintre oameni pentru oameni« și înălțat la sfânta treaptă de Preot Mare, destinat tinerei episcopii a Lugojului, a cărei credincioși l-au primit, după cum relatează un ziar de atunci, »între bucurii de treascuri și sunet de clopot«, cu mare bucurie.

Dacă S. Părinte de fericită amintire Papa Pius al X-lea l-a găsit vrednic a-l înălța la treapta aposto-

Clericul Valeriu Traian Frențiu

lică, nu s'a înșelat, căci tânărul episcop a dovedit imediat că vrea să-și împlinească cuvintele spuse atât de limpede și hotărât la consacrarea Sa.

»Non ministrari, sed ministrare, spunea atunci tânărul arhieru. Cuvinte, care l-au fost »deviza« în decursul păstoririi Sale, și căreia, dându-și seama de datorițele unul adevărat arhieru, a știut să răspundă pe deplin în timpul celor 25 ani de păstorie. Ce să mai spunem și noi? Faptele vorbesc.

Astazi, după 25 ani de episcopat, osteniți în via Domnului, albiți de griji, cu acelaș ideal în suflet, în ochi cu aceleași priviri senine, pășește încă plin de vervă tinerească, răscolind simțiri înalte în suflete, răspândind în jurul său o atmosferă încărcată de exemple edificatoare, celor tari dorul de culmi, celor slabi curajul și încrederea în Acela pe care l-a slujit cu credință un sfert de veac.

* * *

Noi, din șirul celor firavi, Te privim, Părinte, extasiați și nu îndrăznim să te urmăm căci în fața operei Tale, ne amușește și graiul și simțirea.

Și dacă noi în special, avem să-ți mărturisim vreo recunoștință, fără îndoială e aceea pentru grija în care ne-ai învăluit. Și dacă inima Ta a fost atât de larg primitoare pentru noi, fie-ne îngăduit a spune că în inimile noastre ai ocupat un loc pe care numai inimile pătrunse de recunoștință și dragoste fiască sunt în stare să-l ofere.

Deci, cu acest prilej rar, îndrăznim și noi să Ți exprimăm sentimentele cele mai sincere de iubire, de grațitudine și tot atașamentul ce Ți-l purtăm.

Cum, însă, adevărata recunoștință nu ne-o putem arăta decât prin rugăciune, cu sufletele încălzite și din inimi smerite vom înălța Păstorului Suprem rugi fierbinți și stăruitoare, ca să Te țină întru zile îndelungate, să poți și pe mai departe lucra în via Domnului.

Și-Ți zicem cu sf. Pavel: »...Paște turma lui Dumnezeu, purtând grije de dânsa, pildă făcându-te turmii. Și când se va arăta mai marele păstorilor, vei lua cununa cea neveștejită a mării«.

Studentii Academiei teologice

Cel mai frumos dar . . .

Canonicește nu aparțin diecezei Orăzii, păstorită de Inalt Preasfințitul chiriarh Valeriu Traian. Mă leagă însă de ea multe frângerii invizibile; atâtea coarde sufletești au fost înstrunite acolo, atâtea aluviuni spirituale s'au depus în alvia sufletului trăind în acele regiuni, încât o zonă duhovnicească a diecezei mai vastă decât canoanele mă posedă și mă cuprinde acum în sărbătorirea celor 25 ani de păstorire episcopescă a înaltului Arhiereu.

Dragostea și generozitatea nu cunosc granițe. Ele nu au decât un obiectiv, nevoia altuia, necesitatea aproapelui. Am săvârșit un gest îndrăzneț când adresându-mă Exc. Sale, șovăelnic, în numele grupului de studenți Marianști:

— Excelență, ați putea să ne puneți la dispoziție o cabană, sus la munte, pentru o trăire religioasă, în singurătatea aspră? Dorim ceasuri de reculegere în păduri cu brazi și molizi, în viață purtată pe brațele noastre, călăuzită de idealul nostru tineresc de formațiune bărbătească net creștină?

Credeam c'oi să aștept un răspuns, o clipă de răgaz pentru o precizare a gândirii, pentru o găsim a posibilității concrete. Răspunsul însă veni prompt, mai repede ca un ecou:

— Foarte bine, foarte bucuros.

Așa ne aleserăm cu o minunată vilegiatură la 1300 metri, la Aria Vulturului, cu înlesniri de transport de persoane și obiecte, pe care nu le visarăm. Mai mult încă, o făgăduință adânc prevenitoare a dorintelor Grupului, a făcut să lege visările noastre tinerești de aceeași vilegiatură montană și rustică, religioasă și întineritoare, pe culmi cu umbră de cefină și murmur de izvor alpin.

Nu am fost niște înstreinași în adăpostul nostru de bărne și aer ozonat. Insuși Excelența Sa a binevoit să onoreze »tabăra« noastră Mariană cu o vizită, dându-ne binecuvântarea arhierescă. În vizita noastră la reședința Inalt Preasfințitului, am fost invitați la masă și spre uimirea studenților însuși Inaltul Părinte ne-a servit. Părea că simplitatea noastră de sus din tabără, simplitatea cu mireasmă evanghelică, cu nimbul credinței, în tovărășia dragostei ingenioase, născocitoare în a îmbucura și surprinde, părea că această virtute mână în sfântă libertate și jovialitate sufletul Excelenței Sale iubitor a celor tineri.

Mi-a fost imposibil să întâlnesc pe Inalt Preasfinția Sa, când mă găseam în tovărășia celor tineri. elevi sau studenți, să nu L întâlnesc vesel, dispus. Gata să ne apuce în joc de cuvinte, sau să spună o glumă, sau să ne învețe ceva. Și cugetam: ce tovărășie invidiabilă pentru o tabără de tineri!

Dacă vor reuși coloniile de vară cu viață religioasă mai intensă, dacă taberile mariane vor putea

să îmbrace o anumită statornicie, dacă pe culmi, în seară rece, în jurul unui foc, tinerii își vor putea face cultură religioasă, prin conferințele unui preot, atunci Inalt Preasfinția Sa Valeriu Traian Frențiu va avea obolul celei mai spontane recunoștințe a tinerilor dornici de viață înaltă în înălțimi de munte, pentru generozitatea cu care sprijină aceste oaze de reculegere și formație spirituală, fără de care orice tinerețe se pierde în desfrâul sgomotului modern.

Excelență Voastră, în plinirea acestor 25 ani de păstorire arhierescă, Vă asigurăm recunoștința și rugăciunile Grupului Marian a studenților din Cluj.

Părintele Suciu.

Generalul Franco despre situația Bisericii în Spania naționalistă

Agencia N. C. W. C. News Service aduce foarte interesante declarații dela Generalul Franco cu privire la politica bisericească a Spaniei naționaliste. În noua Spanie e suspendată constituția laicală, de asemenea întreaga legislație inspirată de această constituție. Astfel sunt desființate principalele legi anticatolice: cele ce interzic ordinelor călugărești instrucția și educația, de asemenea activitatea industrială, precum și proprietatea; aceeași soarte o are și legea specială adusă pentru izgonirea călugărilor Iesuiși. Franco vrea să clădească pe cheltuiala Statului bisericile distruse; de asemenea să sprijinească misiunile catolice, continuând o veche tradiție glorioasă a poporului spaniol. De o universitate catolică propriu zisă, după părerea șefului Spaniei naționaliste, nu va fi nevoie, deoarece în această Spanie toate universitățile trebuie să fie catolice și trebuie să prevadă în programele lor analitice studiul mai aprofundat al religiei și al filozofiei creștine. »Anumiți oameni« — declară generalul Franco — »par a crede că formația morală și religioasă, cea mai mare nevoie culturală a omului, e numai pentru copii; că locul ei e numai în învățământul primar și, cel mult, și în cel secundar. Astfel se ivește primejdia că mulți în epoca maturității pot să creadă că învățăturile religioase sunt numai povești sau născocirile închipuirii copilărești . . . În învățământul universitar se formează principiile morale și convingerile metafizice care imprimă caracterul vieții; aici își încheagă tineretul concepția sa de viață; aici i se cristalizează ideile de cinste și de omenie, idealul său de chemare și de datorie«. De aceea, în acest învățământ e mai cu seamă trebuință de o temeinică instrucție religioasă pe largi baze filozofice și teologice. Această instrucție, adauga Franco, nu poate lipsi tinerei generații spaniole. Guvernul naționalist e dăcis să aranjeze chestiunile bisericești printr'un Concordat cu S. Scaun. Legislația socială a noiei Spanii se va inspira din doctrina catolică, așa cum această doctrină e lămurită în marile enciclice sociale ale papilor. »Spania noastră« — încheie luminatul ostaș și om politic — »trebuie să fie un Stat catolic în înțeles social și cultural, fiindcă adevărata Spanie totdeauna a fost și va fi catolică«.

(1g)

Realizări . . .

„Credința zugrăvește icoanele în biserici”.

Un dicton eminescian ce cuprinde în sine un adevăr adânc. Mi-a revenit insistent în memorie acum, cu ocazia jubileului de 25 de ani de episcopat al Excelenței Sale Valeriu Traian, când am încercat să fac un bilanț general despre realizările Sale pe teren bisericesc și național. Mi-am dat însă curând seama că mă angajam la o muncă pentru care era prea scurtă vremea ce-mi stătea la dispoziție, ca să mă pot achita în mod conștiincios de ea. Mi se părea că ea ar cuprinde și o anumită în delicatețea la adresa marelui Sărbătorit, fiindcă multe din inițialele și realizările Excelenței Sale Valeriu Traian sunt isvorite din principiul creștinesc: „Să nu știe stânga ce face dreapta”. Am lăsat deci acest proiect pentru alte ocazii și din informațiile ce ne slau la dispoziție am crezut de bine să dăm o parte din realizările pe teren strict bisericesc și chiar la capitolul acesta ne restrângem în timp și spațiu, cu o mică excepție, numai la Eparhia Orăzii, unde activează din anul 1922.

În cursul celor 25 ani de păstorire a hirononit 288 de preoți, atâți apostoli ai credinței trimiși în via Domnului să răspândească Adevărul. Cu atâtea rugăciuni mai multe pentru vii și morți, cu atâtea elanuri mai multe în slujba Sf. Scripturi, în ridicarea și îndrumarea sufletească a neamului nostru, pentru care trebuie să se facă încă mult.

Vizitele canonice dese i-au servit ca mijloc pentru a păstra nivelul spiritual din Dieceză și n'a cruțat ostenele în această direcție. Fizicul rezistent a fost cu prisosință încercat de o voință dornică de a cunoaște totul cât mai amănunțit și din convingeri personale să ia măsurile dictate de conștiință. Și dacă a mustrat, unde credea că e necesar pentru ca să îndrepte, n'a uitat ca să mângâie și mai ales ca să ajute acolo unde vedea lipsuri; măsuri isvorite din o credință tare că se află pe drumul arătat de Mântuitorul nostru. Și din această credință s'au înălțat prin cele mai umile parohii ale eparhiei turle de biserici; 50 de făclii ale dragostei și apropierii de Isus îndreptate spre ceruri, toate clădite în timpul păstoririi sale.

Aici, mai ales n'a cruțat daniile. Bisericile din Beznea, Drăgești, Holod, Păulești, Stâna-de-Vale, Biserica militară din Oradea, Remeși, Finiș-Bălăteasa, s'au clădit integral sau în parte covârșitoare din contribuția Sa, iar ajutoare însem-

nate, la acest capitol a dat la ridicarea alor încă vreo 14 lăcașuri sfinte de rugăciune. N'a uitat nici de zestre primă spre păstrare. A îndemnat pe parohi, unde s'a simțit lipsă de reparații să le facă; așa că în cuprinsul Eparhiei Orăzii a consacrat 64 de biserici. Zugrăvi meșteri au îmbrăcat iconostase și ziduri cu strălucite chipuri Impărătești și smerite figuri de martiri ai credinței, iar daniile credincioșilor au îmbrăcat mesele altarelor cuviincios și curat, așa cum se cuvine Celui căruia trebuie să-i mulțumim pentru toate.

Pentru dotarea materială a clerului Excelența Sa Valeriu Traian a purtat o grijă rară. S'au clădit 27 case parohiale dintre care cele dela Marghita, Groși, Săcuieni, Șimleu, Păulești sunt cumpărate ori clădite din daniile Sale, iar ajutoare, pentru acest scop a mai trimis la încă 6 parohii mai sărace.

Am putea să continuăm. Credința noastră însă ne spune că nu e necesar. Poate că și așa am spus prea multe. Avem o singură scuză. Prea ne-a tentat metafora din fruntea celor scrise aici, prea era de actualitate cu ocazia praznicului mare bisericesc, pentru ca să o lăsăm neinterpretată.

V. Bolca

— **Muzeul Sacru din Vatican.** La 28. 11. 1937 S. Părinte Papa Pius XI. asistat de Eminențele Lor Cardinalii Mercati și Tisserant, de Dom Anselmo Albareda O. S. B., directorul Bibliotecii Vaticane, precum și de întreg corpul funcționarilor dela această bibliotecă, inaugurează noul local al Muzeului Sacru. Vechiul local era o încăpere modestă, puțin potrivită unui institut așa de însemnat. Cel nou, construit cu grija celor amintiți mai înainte, ajutați de profesorul W. F. Volbach e cu mult mai potrivit, având șase săli cu numeroase vitrine mari și încăpătoare. Cele dintâi patru săli cuprind obiecte de artă sacră din epoca veche a Bisericii, din Evul Mediu, din epoca Artei Gotice și a Renașterii. Ultimele două au obiecte de proveniență orientală. În a cincina sală se află un grandios iconostas dăruit acestui Muzeu de profesorul de bizantinologie al universității din Roma, Silvio Mercati, fratele card. Mercati. Fiind vorba de acest distins membru al Colegiului Purpuraților, trebuie să notăm că prietenii și admiratorii săi i-au publicat în semn de omagiu operele mai mici, risipite, în diverse ziare și reviste, în patru volume mari, cu prilejul inaugurării noului local de Muzeu, când el împlinise 70 de ani de viață. Eminența Sa card. Mercati a fost viu felicitat de însuși S. Părinte Papa Pius XI.

Ctitorul modern al Stânei-de-Vale

În munții apuseni, — brăul frumos al Crișanei, — înțeează de o jumătate de veac o perlă inestimabilă, stațiunea climaterică: Stâna-de-Vale.

Marele mecenat al românismului dela granița de Vest din timpurile vitrege, Episcopul de pie memorie Mihail Pavel, cultreerând domeniul episcopiei sale a descoperit acest loc vrednic de reculegere sufletească și de reconfortare trupească. În mijlocul admirabilei frumuseți naturale, pe malurile unui izvor cristalin care și primenește tinereța sburdând năvalnic spre șesul îndepărtat, Cucernicul Vlădică și-a așezat modesta-i locuință. Observând efectele miraculoase ale noii descoperiri, s'a gândit să împărlășcească și pe aproapele său din binefacerile pe cari Creatorul le revarsă din belșug asupra fiilor săi prin elementele naturii. A ridicat câteva vile modeste din lemn pentru vizitatori. Iar pe o colină frumoasă ca pe un tron a așezat Sionul Domnului: Biserița din lemn. Grație atmosferei binefăcătoare, razelor ultraviolete și ozonului dătător de viață și înviorător de energii, mica stațiune era foarte frecventată vară de vară.

Fie din cauza greutății inerente oricărui început sau pentru împrejurările grele între cari trăiau românii de pe aceste plaiuri, ori din cauza evenimentelor sguuitoare cari s'au succedat, localitatea a rămas mult timp în același stadiu al dezvoltării adăugându-i-se două trei vile, tot de lemn, de către urmașul fondatorului.

După moartea tragică, — în primul Parlament al României Mari, — a episcopului martir Demetriu Radu, Provedința divină prin dispozițiile Sf. Scaun al Romei a adus în fruntea Eparhiei pe Episcopul Lugojului Dr. Valeriu Traian Frențiu, vrednic urmaș al antecesorilor săi în scaunul vlădicese al Orășii.

Multe opere mari realizate pe teren spiritual și pe cel economic-administrativ se leagă de numele acestui mare Arhiereu.

Inventariind moștenirea noii Episcopii, noul Mire al Diecezei cu ochul Său vigilent a observat că sunt multe de înlăptuit pe toate terenurile în toate direcțiile. Fără înlăptiere s'a așternut la muncă cu un zel într'adevăr apostolic.

Cum era și firese pe primul plan al preocupărilor au fost sufletele: mântuirea lor. Spre atingerea acestui sublim scop n'a cruțat nici timp nici oboseală. A folosit cu tenacitate toate mijloacele spirituale ce-i stăteau la îndemână.

Inițiind Academia teologică, — adevărată pepinieră a sufletelor apostolice, — pe care s'a strădui s'o provadă cu toate elementele prielnice și necesare unei dezvoltări corespunzătoare exigențelor timpurilor moderne, și a asigurat concursul cel mai prețios în opera grea a salvării sufletelor. Efectele n'au înlăptat a se face vizibile. Glasul său a fost ascultat. Direcțiile urmate. Ca și la comandă au răsărit diferitele reuniuni de pietate: Reuniunile Mariane, ale sf. Rozar, ale sf. Pavel, a Preasfintei Inimi a lui Isus, au împânzit Dieceza dela o margine la alta. Iar cultul euharistic, — care în Biserica Catolică totdeauna a fost pe primul plan, ca mijloc de regenerare și înviorare sufletească, — la impulsul dat de exemplul strălucit al primului Preot al Diecezei, ca un fulger a străbătut și cele mai modeste cătune. Iar disciplina introdusă prin controlul sever și campania de zidire și refacere a lăcașurilor de închinare au fost promovate de Șeful Diecezei cu o râvnă neîntrecută. Institutele diecezane de educație creștinească catolică, — adevărate răsadnițe a cetățenilor model și-a mamelor creștine — în toate clipele grele prin cari au trecut — au găsit în Patronul lor cea mai înțelegătoare inimă, cea mai înaltă sollicitudine cel mai real sprijin.

Sre a promova cu mai multe șanse de reușită cele spirituale e folositor, ba câte odată chiar necesar să posedezi și mijloace materiale. Dacă nu le ai trebuie să lupți mult ca să le

Biserica din Beznea, clădită de I. P. S. Sa

procuri. Avându-le trebuie să le păstrezi, administrându-le prudent să le augmentezi și valorifici. Cel mai bun plasament este să le spiritualizezi. Venitul lor să-l utilizezi spre răspândirea împărăției veșnice pe pământ.

Și în direcția aceasta I. P. S. Sa Episcopul Frențiu a știut să conducă acțiunea spre realizările cele mai îmbucurătoare. Sosit pe plaiurile Diecezei de Oradea tocmai în toiul aplicării reformei agrare, care-i răpia Episcopiei vaste terenuri de păduri și pământ arător, a reușit prin tactică, luptă și eforturi insistente, să înduplece și să convingă pe factorii în drept să nu despoaie — conform planului inițial plăsmuit de anumiți interesați, — Episcopia de proprietățile sale legitime, care-i sunt necesare spre întreținerea institutelor diecezane și spre modesta prevedere a mesei Episcopului.

Lămurită situația materială, primul gând i-a fost să așeze administrația domeniului pe baze noi. Să-i croiască alt mers.

Odată clarificată situația generală, Administratorul neîntrecut și-a îndreptat privirile spre stațiunea climaterică: Stâna-de-Vale, față de care, — ca un cunoscător adânc al spiritului vremii, — avea planuri grandioase. Ca prin farmec s'a schimbat înfățișarea modestei localități în cursul alor 5—6 ani, într'o stațiune al căreia renume a trecut deja granițele țării noastre.

Ce a făcut pentru ea? Ar fi multe de spus căci numeroase sunt lucrările săvârșite în interesul stațiunii. Nu se pot toate imbulzi în cadrul unui articolăș limitat. Iată în fuga condeiului ce-a făcut Clitorul modern al Stânei-de-Vale pentru ea.

Dela prima ochire a observat că dezvoltarea ei depinde de accesibilitatea vizitatorilor. Până în anii din urmă localitatea cu toate frumusețile ei era izolată, puțin cunoscută, — întocmai cași comoară îngropată, — din lipsa mijloacelor de comunicație. Azi situația s'a schimbat. Pe linia principală Cluj—Oradea există o gară ce se numea Valea-Iadului, acum Stâna-de-Vale. Linia ferată dela stația aceasta până la stațiunea climaterică cu același nume, pe o distanță de 45 Km., parcurge un drum de un pitoresc admirabil și unic în felul său. Pe acelea meleaguri cunoscute numai de pășările sburătoare și călcate doar de sveltele căprioare, voința de fer și perseveranța Episcopului clitor, despica-a stânci și a schimbat alvia râurilor, și astăzi pe linii de fer peste creștet de munte, șerpuește cu mândrie suverană autobusul lux „Primadonna“, — cum l-au poreclit oaspeții încântați, — pe cari îi tran-

sportă comod până la treptele hotelurilor moderne.

Și dacă ar fi să le amintim pe acestea am începe de sigur cu Excelsiorul cel mult râvnit de oricine a fost vreo dată oaspele său. Cu ale sale 54 camere prietenești, primitoare, strălucitoare, cu încălzirea-i centrală și parchetu-i oglindă, un giuvaer, un loc de perfectă odihnă care te farmecă cu înfățișarea externă și grațiile interne. Cine odată a avut norocul să locuiască într'ânsul nu mai vrea să știe de altul. Scăldat în razele soarelui bogat în ultraviolete, e răsfățatul naturii și îndrăgitul musafirilor.

Ce să mai vorbim de hotelul Belvedere, care într'adevăr oferă fericiților săi oaspeți o priveliște stăpânitoare asupra tuturor mișcărilor din stațiune.

Iar hotelul Pavel cel sobru, serios, dar tot atunci și afabil prin modul lui de prezentare, servește ca și o nimerită punte de tranziție dela Stâna cea veche a episcopului descoperitor cu acelaș nume, la Stâna cea nouă ctitorie a I. P. S. Sale Valeriu Traian Frențiu.

Reședința episcopescă, cu a ei măiastră înfățișare de schit călugăresc, — cuprinzând pe lângă cele trei camere ale Clitorului modest și-alle câteva pentru oaspeți înalți, — cu ale ei ferestre în tot cursul zilei în jocul razelor solare, simbolizează ochii de veghe ai Stăpânului asupra moralului înalt ce se cere în această stațiune, în primul loc creștină.

Celelalte vile existente tormează reminiscențele unor vremuri apuse și totuși își au și ele clienții lor. Tot de numele clitorului modern se mai leagă și ridicarea unei impozante Biserici din cărămidă, care va lua locul modestei

Biserica clădită de I. P. S. Sa Frențiu

bisericuțe de lemn, în care atâtea inimi sbuciumate și-au recăștigat calmul și liniștea mult dorită. Cea nouă va deveni desigur o nouă catedrală a Episcopului dieceziei de Oradea. Va fi un preavrednic lăcaș de închinare la adresa Celui Pre Înalt. Adevărată cetate sufletească așezată pe vârf de munte.

Pe lângă pozițiunea geografică unică în genul acesta, pe lângă realizările în direcția hotelieră, mai are stațiunea Stâna-de-Vale ceva și mai prețios prin ce se distinge de oricare altă localitate similară. Este spiritul profund creștinesc ce se impune și dominează peste tot aici. În tot ceea ce este mai demn de remarcat în stațiune e imprimat o parte din „eul“ Patronilor ei. Deci și spiritul lor călăuzitor trebuie să se resimtă prelutindeni.

Este credința, inima și spiritul Cîitorului ce plutește în atmosfera acestei stațiuni. Sub imperiul lui trăesc toți cei de aici. Incepând dela cel mai umil servitor până la cel mai de vază oaspe. Și cei de alte credințe simt lăria acestei influențe. O admiră și o respectă. A c e a s t a i nota distinctivă a cîitoriei Episcopului Frențiu. Toți o recunosc. Aici e atmosfera cea mai prielnică pentru reculegerea sufletească a bunilor creștini. Oaspele se reculege fizicește, dar se reconfortează și sufletește.

Din cele spuse până aci se vedește, că prin programul de înaltă moralitate ce se stră-

duește a se infiltra în cei statornici și trecători, prin contactul cu diferiți oameni din clase sociale și tabere confesionale diverse, în urma spiritului ce stăpânește aici, stațiunea, prin însăși existența ei în forma actuală, desvoltă un apostolat extins și variat și prin aceasta aduce un serviciu real cauzei Bisericii lui Hristos.

Din punct de vedere național importanța acestei stațiuni este evidentă. Câți cetățeni români necăjiți până ieri, azi își câștigă cele necesare existenței pe urma desvoltării Stânei. Alții se sbat spre a tranșa „chestiunea moșilor“. Episcopul cîitor le întinde cel mai eclatant exemplu, cea mai ideală soluție. Nu vorbe ci fapte.

Fie ca și aceste modeste șire să fie un umil prinos de recunoștință la adresa Cîitorului modern pentru uriașa operă săvârșită în interesul sufletesc și național al cetățenilor țării sale.

Fiii credincioși, din prilejul jubileului de 25 ani de episcopat rodnic, vor prezenta Înaltului lor Păstor omagiile lor respectuoase.

Urarea noastră și a tuturor este, ca cel Atotputernic să-i lungească firul vieții, ca să poată perfectua vastul program ce-l are încă față de Stâna-de-Vale, Cîitorul ei în forma modernă.

Intru mulți ani Stăpâne!

E. FOIȘOR.

Bunul Părinte

În strecurarea înceată a vremii e mângăitor, neșpus de mângăitor, să privești la o muncă cultivată cu dragoste. Brazdele adânci lăsate în trecut, îți furizează gândul spre ele și alunecând încet, dai pe neașteptate de cultivator, ajungi la apostolica figură a aceluia pe care Pronia cerească la hărăzit de Invățător și Călăuzitor.

Mă gândesc la copilul mic, abia de cinci ani, rămas deodată fără mamă, în casa preotului de odinioară, Ioachim Frențiu din Reșița — la tinărul voinic apucat pe cărările Domnului, spre mai mare bucuria părintelui său, ca să mă opresc la chemarea lui de urmaș al Apostolilor. E greu și cutezător să cuprinzi în rânduri puțin grăitoare, o vieață cunoscută, și fără îndoială mult mai greu, să prinzi farmecul celei necunoscute. Pentru faptele mari se găesc întotdeauna curajioși pricepuți, cari le vor ști pune în adevărata lor lumină. Glasul celui de aci vine doar ca o smerită recunoștință, ecou al unui cor, mare la număr, ce s'a împărțit cu prisos de binefacerile iubitelui Păstor.

Spiritul de credință și mai ales de sacrificiu, cul-

tivat cu mare sfințenie în neuitata sa casă părintească, nu l-a părăsit pe Sărbătoritul nostru un singur moment de-alungul vieții. Talentul primit de sus l-a voit încă de tânăr mijloc de apostolat. La plinirea vremii Părintele îndurărilor i-a primit osteneala binevoind a-l așeza între aleșii Săi.

Ridicat la treapta altarului, tânărul preot din seminarul sf. Augustin din Viena, cu surâsul pe buze pășea încrezător înainte. Sufletul de apostol se cerea desfășurat în toată plinătatea lui. Pășea solid pe teren și la toate îndatoririle răspundea: prezent! Atât ca proptop la Orăștie, cât și ca vicar la Hațeg.

Când sosi oara, Providența divină l-a atins ușor pe umeri: »Prietene, urcă mai sus«. Și iată Lugoju, deschizându-i triumfal intrarea. Mirele nou venea să întindă mâna tinerei mirese, în dulce așteptare.

Bogate realizări, multe binefaceri și prețioase amintiri a lăsat la despărțire în Dieceza Lugojuului.

Venit la Oradea cu o tinerească și pilduitoare însuflețire începe o nouă muncă. Zilnic la datorie de o neînvinsă energie, făcând față tuturor necesităților de

oră, nu lasă să-i scape nimic din înfăptuirile urgente ale Diecezei. Dela început întreaga-i solicitudine se îndreaptă spre clerul tânăr, speranța de mâine a scumpei noastre Biserici, pentru creșterea căruia deschide în grabă, încă la sosire în 1922, actuala Academie teologică. Nu cruță nimic, pentru a realiza amenajamente și perfecționări, menite să ridice instituția la nivelul celor apusene. Nu uită nici speciala grijă de a recruta un corp profesoral distins și superiori devotați. Sărăcia pronunțată a literaturii noastre teologice și în mod deosebit lipsa imediată de manuale teologice, îngreuna mult mersul normal al cursurilor. Impasul este în parte înlăturat, printr'o primă donație mărinimoasă de trei sute volume de Teologie Dogmatică fundamentală și specială, ca peste puțină vreme gestul să se repete prin alte o sută volume de Teologie pastorală. Toate, în valoare de aproximativ 200 000 Lei. Atențiunea părintească continuă: pe cheltuială proprie, tipărește, începând cu anul 1930, două volume de Teologie Morală, altul de Teologie pastorală, două volume de Drept canonic, investind în ele un capital de peste un milion Lei, ca apoi în zilele noastre să finanțeze patru volume de Istorie bisericească, a unui distins istoric al nostru, membru corespondent al Academiei Române, Zenovie Păclișanu. Toate acestea pentru nevoile prime ale tânărului nostru cler.

Ne-ar trebui o lungă înșiruire pentru a arăta ne-număratele prilejuri când, fie o carte, fie două, primite în semn de recunoștință din partea diferitelor persoane, ni-le trimitea pentru biblioteca seminarială. Erau cărți de preț, cărți scumpe ce le răsfoiam cu o rară satisfacție.

Inaltul nostru Păstor își dădea apoi bine seama, că viața unui biserican trebuie să fie o constantă

Biserica din Holod, clădită de I. P. S. Sa

ascenziune spre idealul preoțesc, pe care va trebui să-l realizeze cu toată energia posibilă. Așadar, pentru noile nevoi, un cler cu o spiritualitate cât mai ridicată, un cler cu spiritul apusean.

Deci Regulament nou, după tipul regulamentelor seminariilor romane, superiori noi, abia reînforși dela Roma, plini de delicateță și preveniență, cărora le deschideai ușa întotdeauna cu mare încredere, neîncetat ocupați cu bunul mers intern, cu o vie dorință de a ne vedea încadrați în mersul Bisericii universale.

Statornic în îmbunătățiri, aduce însemnate jertfe materiale pentru întreținerea în vilegiatură, la Beiuș, a tânărului cler diecezan, numai și numai pentru a-i putea ocaziona bucuria unui real progres sufletesc. Ce bine venite erau vilegiaturile. Nu lipsea din ele mulțimea de excursii, vizitele înalte pe cari ni le făcea, de obicei, la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, la 15 August, Inaltul nostru binefăcător, însoțit întotdeauna de câte o distinsă față bisericească. Bucuria ce se întindea atunci era rară, era de zile mari.

Ecolul bunei dispoziții stăruia de cele mai multe ori zile de rând. Nu se voia șters.

Ce au însemnat vilegiaturile pentru protejirea vocațiunilor tinerilor seminaristi ar putea să o spună superiorii noștri apropiați. Noi verificam doar mulțumirea și pacea în suflete. Ocaziile de bună dispoziție nu se isprăveau însă odată cu vara. Ele se reînnoiau în cursul anilor de studii. Semănător de bucurii, Inalt Preasfințitul nostru Stăpân știe alege și momentele potrivite pentru a ni le servi. Burse la început de an, ca apoi la sărbătoarea Nașterii Domnului, să se facă un adevărat »Moș Crăciun«, prin multele daruri ce le primeam, prin creștineasca și româneasca ospățare de care ne facea parte în după amiaza zilei de Crăciun. Venea atunci în mijlocul nostru și asculta cu multă plăcere variația de colinzi. La Anul Nou și la Paști invitarea se repeta. Noi o consideram deja tradițională.

Variația însă nu se oprește aci. Ea continuă în altă parte. Am atins totul în treacăt pentru a reînvi la un moment sărbătoresc amintirea unui bun Părinte sufletesc, cu multă dragoste față de cei mici, în cari vedea perpetuarea împărăției lui Dumnezeu.

Pentru un Inalt Păstor cu inima mare și dreaptă, prieten al celor neștiuți, alinător de suferințe, purtător de bucurii, pildă vie tinerețelor și învioreare bătrânelor, la sfârșitul unui sfert de veac de Arhipăstorie, recunoștința noastră oricât ar fi ea de caldă, e neînsemnată pentru a acoperi binefacerile primite.

Facă milostivul Dumnezeu ca rugăciunile ce se înalță astăzi pentru El din mii de piepturi, să-L ajute a-și servi și mai departe Biserica și Neamul, cărora le-a închinat întregul său devotament, toate puterile sale, toată inima sa.

I. L.

tost seminarist.

PRINOS IUBILAR.*)

Piesă într'un act închinată Arhierelui iubilar de Oradea

Dr. Valeriu Traian Frențiu.

Acțiunea se petrece la Stâna-de-Vale, în vara anului 1937.

PERSOANELE :

Ciobanul.

Doi turiști,

Patru arbori : Bradul, Fagul, Mesteacănul și Stejarul.

12 zine,

6 pitici,

4 greeri.

4 broaște,

Timpul, — un moșneag,

1 s u s și câțiva Apostoli,

Sf. Vasile cel Mare,

Modest, un judecător.

Anul 1898, însoțit de Potirul, Grâul, Strugurele, Evlavia, Curățenia și Iubirea.

Anul 1913, împreună cu : Sacosul, Ipogonationul, Coroana, Toiagul, Inima, Crucea, Inelul, Paliul, Dicherul și Tricherul.

Anul 1937, întovărășit de : Preotul, Credincioșii, Teologia, Școlile secundare, Școala de aplicație, Congregațiile pii, Patronajul, Sărăcii și Călugării.

Mai mulți ingeri.

Scena arată meleagurile Stânei-de-Vale. Pe perețele din fund se văd : Hotelul Excelsior și Reședința episcopală, ridicate de I. P. Sa Ep. Dr. Valeriu Tr. Frențiu.

SCENA I.

(La ridicarea cortinei, un cioban cântă din fluer o doină. Câteva oițe se apropie de dânsul).

Ciobanul. (Către oițe): Na Mioriță și Balăica, naaa, naaa (te mângăie). Se vede că v'a plăcut și vouă doina mea, de aceea ați venit la mine. (Te mângăie. Păsările cântă). Nu i așa, mioarele mele? (Le mângăie din nou).

SCENA II.

(Din dreapta intră doi turiști. Unul astupă o ploscă).

Intâiul turist: Ce minunată apă! Ilimpede ca cristalul și rece ca gheața! E o binecuvântare Isvorul Cerbului. Nu se află o beătură mai răcoritoare.

Al II turist: Numai Isvorul Cerbului? Toate meleagurile acestea sunt fermecătoare. Scumpa noastră țară are în Stâna-de-Vale un colț de raiu.

Intâiul turist: Puține sunt locurile lăsate de Dumnezeu pe fața pământului, care să întrecă acest mărgăritar de frumsețe și bogății.

Al II turist: Aici ești înconjurat, cași într'o uriașă cetate, de jur împrejur de munți înalți, acoperiți cu paduri bătrâne de stejar și brad. (Păsările cântă). Spre Nord Vest avem vârful Aria Vulturului, la stânga muntele înalt al Băiții. Către Nord e Valea Drăganului. De-asupra e Ciripa. În dreapta e muntele Plaiul. Și pentru ca armonia să fie deplină, iată și clădirile încadrate de brazi, ridicate de un bun chivernisitor, Preasfințitul Dr. Valeriu Traian Frențiu.

Intâiul turist: Atâta frumsețe te vrăjește, într'adevăr! (Păsările cântă).

Al II turist: (Uitându-se în sus). Mai cu seamă când roțește în slavă vulturul și pasarile concertează. (Păsările cântă).

*) Completăm seria articolelor de mai sus cu această piesă ocazională, care în urma schimbării programului de sărbătorire a Jubilanțului, nu s'a putut juca de către elevii școlii de aplicație de pe lângă Școala Normală Română Unită.

Intâiul turist: (Făcând un pas înainte, zărește ciobanul). Bună ziua, badiță! Ce mai faci?

Ciobanul: Bine ați venit, Domnilor?

Al II turist: Nu mă cunoști? Am mai fost eu și anul trecut pe aici.

Ciobanul: Ah! da! Acuma te știu cine ești!

Al II turist: Ți-am adus o veste îmbucurătoare.

Ciobanul: Da?

Al II turist: Preasfințitul Frențiu, stăpânitorul acestui loc de vilegiatură, își fine anul jubilar. Excelența Sa de douăzeci și cinci ani, poartă cu demnitate rangul de Episcop Român Unit.

Ciobanul: Cum mă bucură această veste.

Intâiul turist: În bunătatea sa, el a dorit ca și fiii săi sufletești să se bucure împreună cu dânsul. De aceea cercetează eparhia în lung și în lat, târnosind biserici și împărțind cu generozitate binecuvântări cerești.

Al II turist: Pretutindeni, credincioșii îl primesc cu mare bucurie și prin frumoase serbări religioase își cintesc Pastorul sufletesc.

Ciobanul: (Aruncându-și căciula în aer). Trăiască Vladica Frențiu, stăpânitorul acestor meleaguri.

I și II turist: Trăiască la mulți ani fericiți.

Al II turist: Uite se'nșerează, noi însă dorim să ajungem la hotelul Excelsior încă înainte de amurgul serii. (Se întunecă scena).

Ciobanul: Mergeți cu bine, împărtașiți și altora vestea aducătoare de bucurie. (Turiștii pleacă).

SCENA III.

Ciobanul: Vestea care mi-au adus-o d'ni de la Oradea e preafrumoasă. Trebuie să mă mai bucur încă, căci așa este omul: Se bucură când îl ajunge pe un binefăcător al său un noroc! (La fluerul să cânte).

SCENA IV.

(Ciobanul, Bradul, Fagul, Stejarul și Mesteacănul)

Bradul: Măi ciobane, măi ciobane!

Ciobanul: Par'ca vorbește cineva, dar nu văd pe nimeni.

Stejarul: Măi ciobane, măi ciobane, ne lași să ne bucurăm și noi împreună cu tine?

Ciobanul: Dar cum să nu vă las! Mai întâi spuneți-mi cine sunteți?

Mesteacănul: Păi! cine să fim? Uite, niște copii răsfățați ai padurii,

Ciobanul: Cum vă chiamă?

Arborii: (Arborii își spun numele.) Înaltul brad, mândrul fag, neclintitul stejar, veșnic albul mesteacăn.

Ciobanul: Și doriți să vă bucurați cu mine?

Fagul: S'ar putea altfel când se veselește toată firea împreună cu inimoșii credincioși ai Înaltului Arhieru? (Se aude cântecul pasărilor)

Bradul: N'auzi cum cânta pasările?

Stejarul: Ce tainic șoptește părăușul?

Mesteacănul: Nu vezi ce horă veselă au întins floricelele?

Ciobanul: Ce cântă pasărelele?

Bradul: Prin cântecul lor, ele laudă pe Dumnezeu ca și Episcopul care își cântă Doxologia de mulțumire.

Ciobanul: Ce șoptește părăușul?

Stejarul: Undele lui limpezi, încălzite de soare, se prefac în aburi și se înalță în nori ușor către cer și astfel seamănă cu rugăciunea curată a unui Episcop, care străbate norii cerului.

Ciobanul: Floricelele de ce întind hora?

Mesteacănul: Pământul le îngrijește ca și bunul Episcop sufletele încredințate lui de Dumnezeu.

Ciobanul: Totuși nu pricep de ce vreți chiar voi să vă veseliți acum cu mine?

Bradul: Iată de ce! Precum crengile mele totdeauna verzi se înalță către Cer, prezența unui Episcop îndeamnă pe oameni să și ridice gândul către Cel de Sus.

Fagul: Eu sunt tăria, trâinicia pădurii. Episcopul e sprijinul spiritual al turmei lui.

Stejarul: Fie furtuna cât de mare, ea nu mă doboară. Tot astfel, greutățile conducerii unei Eparhii nu-l descurajează pe Episcop.

Mesteacănul: Coaja mea veșnic albă, e un simbol al curățeniei sufletului unui Episcop.

Ciobanul: Dar frumos ați mai vorbit.

Toți arborii: Nu vorbim noi. Prin graiul nostru vorbesc recunoștința inimii noastre.

Ciobanul: Așa dar voi vreți să Vă arătați recunoscători.

Fagul: I. Preasfințitul Frențiu ne-a purtat totdeauna o grijă părintească.

Ciobanul: Recunoștința e o frumoasă virtute, soră cu bucuria.

Stejarul: Atunci, ia-ți fluerul și, drept recunoștință pentru tot ce a făcut pentru noi, cântă o doină.

Ciobanul: Iar voi să slăviți bucuria curată.

Bradul: Iată: Zânele, Gaerii, Piticii, Broaștele. Se bucură de marea sărbătoare.

SCENA V.

(Urmează dansul naturii.)

SCENA VI.

(Cătră sfârșitul dansului intră — un moșneag: Timpul)

Timpul: (După ce s'au retras zânele etc.) Vad că veselie ta, dragul moșului, e fără margini. Cântec joc zâne

Ciobanul: Cum să nu mă bucur, dacă toată Dieceza de Oradea e în sărbătoare în cinstea păstorului ei sufletesc. Dumneata nu știi aceasta?

Timpul: Cum să nu știu, dragul moșului! Eu știu tot ce se petrece pe pământ.

Ciobanul: (Râzând) Dar înțelept mai ești.

Timpul: Râzi de mine, dar n'ai de ce. Eu sunt mai bătrân decât tine și decât strămoșii tăi, ba chiar decât pământul însuși, căci eu sunt timpul. Eu voi trăi până la sfârșitul veacurilor, când mă voi cufunda în veșnicie.

Ciobanul: Asta n'am știut-o.

Timpul: Vezi, tu ești tânăr, cunoști prezentul și ceva din trecut.

Ciobanul: Atunci D ta știi ce e un Episcop.

Timpul: Cum să nu știu. Am cunoscut doar șiruri întregi de Episcopi și chiar pe sf. Petru.

Ciobanul: Atunci, spune-mi și mie ceva despre Episcopi!

Timpul: Cu plăcere! Iți aduci aminte ce ai cetit în catehism despre învățăturile date de Isus Apostolilor?

Ciobanul: Da, mi-aduc aminte.

SCENA VII.

(Peste scenă trece Isus cu Apostolii).

Isus: (Către apostoli). Voi sunteți lumina lumii, voi sunteți sarea pământului. Nu se poate ascunde cetatea pusă pe munte. Precum m'a trimis pe mine Tatăl, așa

vă trimit și eu pe voi. Luați jugul meu asupra voastră. Jugul meu e dulce și sarcina mea ușoară. Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfântului Spirit. Căroră veți ierta păcatele pe pământ, se vor ierta lor și în cer. Căroră le veți ținea vor fi ținute.

Apostolii: Doamne, Tu ai cuvintele vieții veșnice, iată-ne în slujba Ta, până la moarte.

SCENA VIII.

(Persoanele din scena a VI-a).

Timpul: Credincioși dorinței lui Isus, Apostolii s'au împrăștiat în lume. Ei au predicat oamenilor Evanghelia și au botezat pe aceia cari au crezut în învățăturile lui Isus. Astfel s'au format comunități creștine în Antiohia, Corint, Efez, Tesalonic, și în multe alte localități. Cei dintâi conducători ai comunităților creștine au fost tot Apostolii.

Ciobanul: Dar ce au făcut Apostolii când s'au înmulțit comunitățile creștine?

Timpul: Raspunsul îl găsim în Faptele Apostolilor. Apostolul Pavel și Varnava, cari au predicat evanghelia creștinilor din Asia mică, trebuind să plece în alte părți, le-au orânduit conducători, adică Episcopi.

Ciobanul: Prin urmare, Episcopii sunt urmașii apostolilor.

Timpul: Da! și ei exercită, ca și Apostolii, o înțreită putere: învață, cârmuesc și mijlocesc harul ceresc prin administrarea sfințelor taine.

Ciobanul: Ce sublimă putere au Episcopii!

Timpul: Mai cu seamă când te gândești că ei dau altora prin punerea mâinilor și rugăciune, darul de a intra în slujba Domnului.

Ciobanul: Așadar, noi credincioșii să nu uităm nici când ac asta.

Timpul: Da! Acest gând să le fie spre bucurie și imbold ca să mulțumească zilnic Aceluia dela care vine tot darul.

Ciobanul: Ce însemnătate au avut Episcopii pentru biserica?

Timpul: Episcopii diferitelor veacuri au fost oameni distinși. Ei au fost stâlpii și susținătorii Creștinătății și ai Bisericii. Prin virtutea lor, au pus lumea în uimire, chiar și pe cei mai înverșunați dușmani. Să-ți pomenesc numai răspunsul pe care l-a dat sfântul Vasile cel Mare guvernatorului Modest, care se puse în serviciul Arienilor.

SCENA IX.

(Sfântul Vasile cel Mare și Modest trec peste scenă).

Modest: De nu te vei da de partea lui Ariu, îți se va lua averea, vei fi trimis în exil, unde vei muri.

Sf. Vasile cel Mare: În zadar mă ameninți, cu confiscare averii, că nu vei găsi la mine decât aceste haine purtate. De exil nu mă tem, căci tot pământul e al Domnului, căruia îi servesc. De moarte iarăși nu mă înfricoșez, căci ea mă va uni mai degrabă cu Dumnezeul meu în fericirea cerească.

Modest: Atât de îndrăzneț n'a vorbit niciun om cu mine.

Sf. Vasile cel Mare: Atunci n'ai avut a face cu niciun Episcop catolic. (Pleacă).

SCENA X.

Timpul: Astfel de Episcopi sunt fala și mândria Bisericii. Dieceza Orăzii își are și ea ilustrul său Vlădică. Destinele acestei de Dumnezeu păzite Dieceze

sunt de 16 ani în mâinile Înalt Preasfințitului Dr. Valeriu Traian Frențiu. Iubitul Arhiepiscop își jertfește anii și puterile de muncă în slujba Bisericii și Neamului făcându-se tuturor toate, ca pe toți să-i câștige prietenii cauzei drepte a patriei pământești și cerești. De acea numele lui e scris cu litere de aur în Istoria Bisericii Române și a Neamului. Iar azi când mândra Biserică Română unită cu Roma străbunilor noștri îi sărbătorește pe Înaltul Pastor care a împlinit 25 ani de episcopat, vreau să-ți arăt etapele principale ale acestei cariere glorioase strălucitoare ca și aurora diminenții, cu care ne binecuvântă acum atotputernicul și milostivul Domn. (Se face lumină pe scenă, imitându-se răsăritul soarelui). Ca să vezi cum a luat avânt în toată splendoarea lui cariera marelui Arhiepiscop, voiu chema pe fiii mei. (Bate cu toiagul său în dușumea). Să vină anul 1898.

SCENA XI.

(Muzică de marș. Păstorul, Timpul, Intră Anul 1898 însoțit de: Potirul, Grâul, Strugurele, Etlavia, Curățenia și Iubirea, apropiindu-se în mijloc).

Anul 1898: Știu de ce m'ai chemat, Tată, și cu bucurie îți împlinesc dorința. În catedrala din Lugoj Preasfințitul martir al neamului Demetriu Radu a ridicat în ziua de 21 Septembrie 1898 pe tânărul diacon Valeriu Frențiu la demnitatea de Preot. Această înălțare a fost o mare cinste pentru noul hirotonit, căci Preoților li se dă un har care nici îngerilor nu le-a fost dat. Ca să reînnoiesc clipele înălțătoare de atunci, vă prezint, în semn de profundă venerațiune simbolurile puterii preoțești, precum și reprezentanții virtuților unui Preot. Li rog să-și aducă prinosul.

Potirul: Eu sunt păharul mântuirii. Menirea mea este să adăpostesc Sângele care a răscumpărat lumea.

Grâul: De mine a vorbit Isus în parabolele Sale. Cuvântul său Dumnezeuesc m'a făcut pâine vie. După pilda lui Isus Preotul mă întrebuințează de hrană sufletelor.

Strugurele: Mustul meu plăcut l-a întrebuințat Melhisedec, aducându-mă jertfă lui Iehova. Mântuitorul îmi arată adevărata mea menire. El m'a schimbat în Sângele Său și m'a dat de beutură creștinilor. (Dând mâna cu grâul). Iar când suntem puși pe altar de mâna Preotului, noi tănuim cea mai mare comoară, pe însuși Domnul nostru Isus Cristos.

Etlavia: Numai aceia sunt chemați la preoție cari din tinerețe umblă pe calea etlaviei. Prin mine, Preotul servește drept pildă credincioșilor.

Curățenia: Nevinovăție, inimă curată mi-e numele. Eu îl conduc pe unsul Domnului la fericirea veșnică și l fac iubit și respectat în fața oamenilor.

Iubirea: Prin mine, iubirea, Preotul, e purtător de foc Dumnezeuesc. Eu îl îndemn să muncească cu zel vrednic de admirat. Preotul, avându-mă pe mine, posedă și celelalte virtuți.

Evl., Curăț., Iub.: Dă Isuse, zile multe și fericite Preotului tău Valeriu Traian care, purtându-ne, și-a pecetluit credința în fapte.

Timpul: Doresc să se prezinte și fiul meu mai tânăr, Anul 1913. (Bate cu toiagul. Anul 1898 se așează în stânga scenei).

SCENA XII.

(Muzică. Același, împreună cu anul 1913, care aduce: Sacosul, Ipogonationul, Coroana, Toiagul, Inima, Crucea, Inelul, Paliul, Dicherul, împreună cu Tricherul).

Timpul: S'auzim evenimentele vârstei tale!

Anul 1913: Îmi perind privirea smerită asupra zilei de 14 Ianuarie 1913, data consacării cu mare pompa și cu multe nădejdi de bine întru Arhiepiscop, a Înalt Preasfințitului Sale Dr. Valeriu Tr. Frențiu, de către Înalt Preasfințitul Lor: Mitropolitul Victor Mihaly și Episcopii Demetriu Radu și Vasile Hossu. Cu ocazia acelei înălțări, prăznuită cu o deosebită solemnitate în catedrala din istoricul Blaj, iubitul nostru Pastor a fost investit cu strălucite odăjdii bisericești pe care le-a purtat cu demnitate 25 ani. În acest timp, câte slujbe înălțătoare arhieresti n'a servit, cinstind și respectând însemnătatea fiecărei odăjdii pe care o poartă. E bine ca și credincioșii să cunoască simbolul acestor haine bisericești.

Sacosul: Eu sunt Sacosul. Simbolizez haina mohorâtă cu care a fost îmbrăcat Isus în patimile Sale, precum și gloria pe care a dobândit o Mântuitorul prin învierea Sa. Menirea mea e să l mângai pe Episcop în tristețea ce o înălnțește în pastorație.

Ipogonationul: Stăpânii Țărilor poartă sabie pentru apărarea supoșilor. Arhiepiscopul, stăpânitorul peste suflete, are și el sabie. Iată eu, Ipogonationul, sunt sabia cu care își încinge Arhiepiscopul coapsa, ca să apere dreptatea, bogăția sufletelor.

Coroana: Monarhul poartă coroană, Episcopatul dă dreptul de a purta o coroană împodobită cu pietre scumpe în amintirea coroanei de spini a Mântuitorului.

Toiagul: Toiagul este o podoabă arhierescă, și închipuiește, ca și sceptorul regal, puetrea de a guvernă. Arhiepiscopului, ca urmaș al Mântuitorului, îi amintesc apoi trestia ce s'a dat Domnului ca sceptor de batjocura de către soldați.

Inima: Eu sunt inima. Creștinii, văzându mă, își amintesc iubirea nemărginită a Mântuitorului. Pentru Arhiepiscop simbolizez iubirea care o are față de Dumnezeu și față de turma-i încredințată.

Crucea: Demnitatea de Arhiepiscop e o sarcină grea. Eu, Crucea, îi șoptesc că el s'a lăpădat de sine de bună voie, ca să urmeze pe Mântuitorul, în a cărui Imparație va fi răsplătit pentru jertfele aduse. Prin mine, el se simte ușurat, întarit și mântuit.

Inelul: Eu sunt semnul legăturii între episcop și dieceza sa, precum și a fidelității tuturor față de Biserică. Credincioșii, drept mulțumire pentru atâta grijă, sărută Inelul arhieresc cu lacrimi de bucurie.

Paliul: Preafericitul Părinte Papa, îi recompensează cu Paliul Sacru pe acei Arhiepiscopii cari se disting prin multe și frumoase merite în pastorație.

Dicherul și Tricherul: Noi, dicherul și tricherul reprezentăm pentru credincioși cele două naturi ale Domnului nostru Isus Cristos precum și misterul Sfintei Treimi. Pentru Episcop însemnăm: lumina înțelepciunii și a faptelor bune prin cari luminează înaintea oamenilor, ca să preamărească pe Tatăl ceresc.

Ornatele ep.: Pe acela, care ne-a cinstit 25 ani, Dumnezeu să-l fină în deplină sănătate la mulți ani.

Timpul: Mai am o dorință. Să vină anul 1938. (Bate cu toiagul. Anul 1913 ia loc în dreapta scenei).

SCENA XIII.

(Anul 1938, întovărășit de: Preotul, Credincioșii, Teologia, Școlile secundare, Aplicația, Congregațiile pii, Săracii și Călugării. Doi elevi aduc tabloul împodobit al Episcopului și-l așează în mijlocul scenei.)

Anul 1937: Eu sunt cel mai tânăr fiu al Timpului. Frații mei mai mari, anii 1898 și 1913, și-au adus prinosul iubitelui sarbatorii, zelos Preot și inimos Vlădică. Mie mi a rămas plăcuta sarcină să-i prezint pe toți aceia, cari, în semn de profunda venerațiune, doresc să-i facă fieștii urari. Prin gestul lor, ei vreau să se arate recunoscători pentru deosebita grijă și sollicitudine cu care au fost împărtașiți din partea iubitelui și neobositului lor Arhiereu.

Preotul: Cu mâna ta de apostol ne-ai dat o sublimă putere: să strângem în Staulul mântuirii turma încredințată nouă spre mântuire prin propovăduirea cuvântului și împărțirea Sfințelor Taine. Noi ne simțim onorați de a fi colaboratorii tăi cei mai de aproape în via Domnului. Ca recunoștință îți aducem asigurarea că ne străduim din răsputeri să facem cunoscute mărirea și bunătatea milei Celui de Sus și să împărțim, darurile milei Lui.

Credincioșii: (reprezențați prin cioban) Străduința ta neincetată e să ne câștigi sufletul pentru împărăția cerească. Cu ocazia Liturghiei tale arhieriești de argint, noi, credincioșii tăi, depunem cu pioasă gândire la picioarele tale asigurarea sentimentelor noastre de adâncă prețuire și recunoștință.

Teologia: Chemați de Isus la cea mai înaltă demnitate pe pământ, la sf. Preoție, ne simțim preafericți de a vă avea de păstor și părinte în timpul formării noastre teologice.

Școlile secundare: Mecenat neasemănat ești tu pentru noi Eleve și Elevi. Zidurile care ne adăpostesc sunt opera ta. Darul pe care ți-l facem este asigurarea că ne nizuim a împleni știința cu religia. Din aceste răsar adevăratele caractere creștine.

Șc. de aplicație: Noi suntem oițele tale cele mai mici. Ca dar îți închinăm acest buchet spiritual.

Congreg. pii: Prin activitatea ta în sfera congregațiilor pii, ai fost turmei tale un bun și inimos păstor. Acesta își duce oițele unde-i iarba mai grasă, mai hrănitoare. Tu ne-ai pus la dispoziție perfecte mijloace de mântuire.

Patronajul: Am adus brațe sănătoase și inimi curate dela țară, să n- câștigăm pâinea de toate zilele în vâltoarea primejdiilor din oraș, ne-ai deschis oaza patronajului, unde ne aperi ca și un neadormit păstor și ne dai prilej să ne adăpăm cu înțelepciune și cuvântul lui Dumnezeu.

Săracii: Câte mizerii ai alinat, câte dureri ai vindecat prin bunătatea mare a inimii tale generoase, sunt scrise în cartea vieții. Rugăm pe Acela care nu lasă nerăsplătit nici măcar un pahar de apă rece dat aproapelui, să-ți răsplătească dragostea care ne-ai purtat-o nouă, Săracilor.

Călugării: 1) Noi, reprezentanții Ordinilor Călugărești pe care le-ai adus în Dieceza Orazii, dorim ca Domnul Atotstăpânitor, care conduce destinele vieții fiecăruia, să ți harăzească încă multă mulțumire, în înfăptuirea operelor mari. Drept răsplătă pentru munca ta desinteresată, vrem să-ți aducem ca dar sufletul nostru re-

1) (Câte un reprezentant al Părinților Asumpționiști, Franciscani și Fraților Școalelor creștine).

cunoscător, asigurându-te de tot zelul și munca în misiunile încredințate nouă. (Toți de pe scenă îngenunchiază).

Preotul: Dumnezeu să-i pastreze, să-l iuzilească și să-l facă fericit pe pământ și să nu-l lase în mâna dușmanilor săi.

Toți: Amin (se scoală).

SCENA XIV.

(Orchestra. Se arată Cerul cu Îngerii. Isus e înconjurat de Apostoli și sf. Vasile cel Mare; Îngerii cântă: „Mărire Ție, Doamne, mărire Ție“).

Îngerul I: Ascultă, bune Isuse, rugăciunea fapturilor Tale, cari se roagă pentru mai marii lor.

Isus: Acelora, cari mă roagă din recunoștință și stimă fiască pentru binefacătorii lor, Eu, Împlinitorul a toate, le răspund: »Fie vouă după cerința voastră«.

Îngerul II: Rasplatește, Doamne, cu coroana cerească pe aceia, cari se trudesc pe pământ pentru mântuirea aproapelui.

Isus: Aceia, cari aduc jertfe în numele meu pentru mântuirea sufletelor, au ch-zașia că vor dobândi o strălucită cunună de răsplătă cerească.

Îngerii: (cântând) Mărire Ție, Doamne, mărire Ție. (Continuarea orchestrei).

Cortina cade.

Fr. Matia F. S. C.

BIBLIOGRAFIE

— **Calendarul AGRU-lui, 1938.** Biblioteca populară a Agru-lui No 15 „Pentru neam și lege“. Sub ocrolirea SS. Apostoli Petru și Pavel, anul IV. Cluj, depozitul general în str. N. Iorga, 6, 160 pagini în 8°, 10 lei.

Tipărit timp ce trei ani la noi în Oradea, acum apare acest calendar la Cluj, în capitala Ardealului și reședința comitetului central al AGRU-lui. Și apare, din fericire, înărit și întinerit. Pe lângă mănunchiul de vechi Agriști dela Oradea (G. Stan, I. Buta, A. Cosma, Iac. Crișan, Dr. V. German, Aurel Coza, I. Gârleanu etc), găsim acum pe Păr. I. Agărbiceanu, asistentul eclesiasitic general al acestei asociații, pe d. Al. Borza, președintele Agru-lui eparhiei de Cluj—Gherla și girantul său general, apoi pe dd. G. Tepelea, Eug. Gușa ș. a. Ilustrațiile sunt bine reușite, iar giumele și v-erbele de duh descrețesc frunțile posomorite. Și e cel mai ieftin calendar românesc și creștinesc.

— **Calendarul dela Bixad pe 1938. (a. VI).** Mănăstirea Bixad, jud. Satu-Mare, edit. tipografia S. Vasile, 112 pag. în 8° mare, 12 lei.

Harnicii fii ai S. Vasile cel Mare din mănăstirea Bixadului continuă să tipărească interesantul lor calendar, unul din cele mai bine întocmite. În deosebi e bogată și frumoasă partea de învățătură bisericească: știri și întâmplări din 1937, întrebări creștinești, din tainele milostivirii lui Dumnezeu, pentru un petec de pământ, din viața nouilor creștinați, dați lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu, puterea sf. rozar ș. a. Au un farmec rar de cuvioșie bătrânească poeziile reeditate din poetul acum atăt de uitat, Iulian Grozescu: Rugăciune, Către Maica Preacurată și Imnul Domnului.

— **Dr. Ilie Dăianu, Moldovănuș.** Cluj (la autor, Str. Regală 52), 1937, 44 pagini în 16°, 15 lei.

Broșura cuprinde un portret literar, un cuvânt comemorativ și rețușeri la portret, făcute în urma sugestiilor primite din partea d-lui Prof. Alexe Viciu, unul din intimitii marelui Moldovănuș. Rămânând la liniile mari ale orizonturilor noastre istorice, autorul îl pune pe Moldovănuș alături de întemeitorul Băjului și al politiceii românești, vlădică Inochentie Micu Klein. De aici și adăogirea poreclei de „Micu“ la numele adevărat al eroului: Ion Micu Moldovanu Frumoase și caracteristice sunt și cuvintele în care regretatul scriitor Al. Lupeanu Melin sintetizează această personalitate: „a trăit ca un inger, a luptat ca un erou și a murit ca un prooroc“. Mai încape îndoiala că o recomandăm? (19)